

મવ દમ

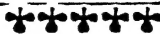

છગનલાલ મોતીરામ શ

ઠેકાણું-શાલપે

કુટુંબ

કિંમત રૂ. ૦-૪-૦. પા

~~નિર્મલ~~ નાતર

સૂગોળના)

માટે } અંકગણિતનાં મ.

જ કૃત નવી પહેલીના અર્થ બે આના. ~~જ~~
વાચનમાળા પહેલીના અર્થ ૪ આના. ~~ક~~

સૂગોળ શિક્ષ

તી-છગનલાલ ભાતીરામ શાહ,
ગદેના કર્તા. શાહપોર-સુરત.

આપ્યું છે. આ પુસ્તકની રચનાથી ભૂગોળના શિક્ષણમાં ટ્રેન્ડ, અટ્રેન્ડ, અને સાધારણ કેળવણી પામેલાને પણ સરળતા થઈ છે. પુસ્તકની રચના અને શિક્ષણ શૈલી એ બે ભિન્ન છે. તેમાં આપે શિક્ષકોને ભૂગોળ શિખવવા માટે પુસ્તક વાચનમાં તથા તે ઉપરથી બાળકોને સમજાવતાં જે કાળક્ષેપ થાય છે તેનો ખાસ અટકાવ આ પ્રશ્નોત્તરમાળા વાપરવાથી થાય, એવી યોજના કરેલી જણાય છે. દરેક શિક્ષક ધ્યાનપૂર્વક પુસ્તક વાંચે, વિચારે અને પછી નોટ કરી તે શીખવે ત્યારેજ ભૂગોળનો વિષય બાળકને સમજાવી શકે છે. આ 'અધુ' પ્રશ્નોત્તરમાળામાં સ્પષ્ટપણે ખુલાસાવાર અને વિગતવાર આવી જાય છે, તેથી મારા શિક્ષક તરીકેના અનુભવથી જણાવું છું, કે આ પુસ્તક શિષ્ય, શિક્ષક અને સામાન્યજ્ઞાન મેળવવા ઇચ્છતા જનસમુહને ઘણુંજ ઉપયોગી થઈ પડે એવું આલેખાયેલું છે. આનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકો જલદી આ વિષયમાં પારંગત થઈ શકે તેમ છે."

રા. રા. છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

શાહપોર-સુરત.

સલામ દિગર-“આપની બનાવેલી “ચોથા ધોરણની ભૂગોળની પ્રતોત્તરમાળા” મેં પહેલેથી છેવટ સુધી વાંચી. અહીંની સ્કૂલમાં ધોરણ ચોથામાં ભૂગોળની પરીક્ષા હું મેં શાં લખાણથી થાય છે, માટે અહીંના શિક્ષકોને ભૂગોળના પુસ્તક ઉપરથી પ્રતોત્તર લખાવવા પડતા તે મહેનત આપના પુસ્તકથી ઘણી ઓછી થઈ છે. પ્રમો પણ આપે નવા ધોરણમાં મંજૂર થયા પ્રમાણે ભૂગોળમાંથી ચૂંટી ઉત્તમ પ્રકારે ગોઠવ્યા છે, જેથી વિદ્યાર્થીઓને એક વાર વાંચી જવાથી સહજ યાદ રહી જાય છે, તે મારા જાતિ અનુભવથી જાણવામાં આવ્યું છે. આવા પ્રમોત્તરમાં બાળકને પણ રસ પડે છે, અને શિક્ષકની મહેનત વૃથા જતી નથી. આપું ઉત્તમ પુસ્તક બદાર માટે આપને ધન્યવાદ આપું છું, અને આપના પ્રયાસને આડું વિત્તેજન મળે એમ પ્રાર્થું છું.” એજ.

લિ૦

તા૦ ૯-૧૨-૧૯૧૬.

માંગરોળ (કાઠિઆવાડ)

{ ભગવાનજીદેવજી પંડ્યા.
તાલુકા સ્કૂલ માસ્તર.

હિંદુસ્તાનની સામાન્ય ભૂગોળની

પ્રતોત્તરમાળા ચાર આના,

દેશી રાજ્યોમાં ટેકસ્ટ બુક્સ, ઇનામ અને લાયબ્રેરી માટે
મંજુર થયેલો અને કેળવણી ખાતાના અધિકારી સાહેબો
તેમજ વિદ્વાન સદ્ગુરુદર્યાના ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

—: પાંચમા ધોરણનો :—

મુખ્યગણિત શિક્ષક ભાગ ૬

૮ ના ગુણોત્તરની સંપૂર્ણ નોંધ સાથે, તમામ ગુણો-
તરના લેખાં ફક્ત વજુજ રીતથી ગણી શકાય
એવી નવીન સરળ યુક્તિવાળો.

રચનાર:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

“ડિક્ટેશન શિક્ષક” વગેરેના કર્તા.

રચનારનું ઠેકાણું:—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

સુરત ચક્રાના પુલ પર ટાંકી પાસે આવેલા ‘શંકર’ પ્રિન્ટીંગ

પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકળે છાપ્યું.

આવૃત્તિ ૬ હી]

[પ્રત ૧૦૦૦.

કર્તાએ સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

સંવત ૧૯૭૯]

કિંમત રૂ. ૦-૪-૦

[સને ૧૯૨૨.

મહેરબાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઈન્સ્પેક્ટર
સાહેબની ઓફિસના એ. જા. નં. ૪૪૧ તા.
૨૧-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે

“અંકગણિતનાં મનોયત્ન”

આ સ્ટેટની સ્કૂલોમાં બીજા ધોરણમાં ટેકસ્ટ બુક
તરીકે મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. પાચ આના.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ડુ ધ ગવર્નર
સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯૧૯થી

“અંકગણિતનાં મનોયત્ન”

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં
ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજૂર કર્યો છે.

હિંદુસ્તાનની સામાન્ય ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા ચાર આના.

પાંચમી ચોપડીના

“ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના,

પ્રકરણ ૧.

મનોચત્તન ૧.

નીચેની સંખ્યાના ગુણોત્તર કાઢો.

૩પીઓ : બે આની	૩પીઓ : ૩ પાઇ	આનો : ૨ ઉપઆના
૩પીઓ : ૧૨૥ દોઢડા	૩પીઓ : ૨૫ બદામ	આનો : ૧૨૥ બદામ
૩પીઓ : ૧૦ સું પૈસા	૩પીઓ : ૪ ઉપ આના	આનો : ૧૦ બદામ
૩પીઓ : ૧૦ દોઢડા	૩પીઓ : ૨ પાઇ	આનો : ૦૥ સું પૈસા
૩પીઓ : ૮ સું પૈસા	૩પીઓ : ૧ દોઢડા	આનો : ૧ પાઇ
૩પીઓ : ૧૬ પાઇ	૩પીઓ : ૫ દોઢડા	આનો : ૧ ઉપઆનો
૩પીઓ : ૧ આનો	૩પીઓ : ૩ સું પૈસા	આનો : ૬૥ બદામ
૩પીઓ : ૬૥ દોઢડા	૩પીઓ : ૬ આના	આનો : ૫ બદામ
૩પીઓ : ૫ સું પૈસા	૩પીઓ : ૬ દોઢડા	આનો : ૦૥ સું પૈસા
૩પીઓ : ૫ દોઢડા	૩પીઓ : ૩ સું પૈસા	આનો : ૦૥ પાઇ
૩પીઓ : ૪ સું પૈસા	૩પીઓ : ૬ આના	આનો : ૬ ઉપઆના
૩પીઓ : ૮ પાઇ	૩પીઓ : ૫ પાઇ	આનો : ૩ બદામ
૩પીઓ : ૬ આના	૩પીઓ : ૧ ઉપઆને	આનો : ૦૥ ઉપઆનો
૩પીઓ : ૩ સું પૈસા	૩પીઓ : ૦૥ પાઇ	આનો : ૨૥ બદામ
૩પીઓ : ૩ દોઢડા	૩પીઓ : ૫ બદામ	આનો : ૦૥ પાઇ
૩પીઓ : ૬ પાઇ	૩પીઓ : ૦૥ સું પૈસા	આનો : ૦૥ ઉપઆનો
૩પીઓ : ૨૥ દોઢડા	૩પીઓ : ૬ આના	આનો : ૨૫ વીસવ.સી
૩પીઓ : ૨ સું પૈસા	૩પીઓ : ૩ સું પૈસા	આનો : ૩ પાઇ
૩પીઓ : ૪ પાઇ	૩પીઓ : ૬ દોઢડા	આનો : ૧ બદામ
૩પીઓ : ૧ પૈસા	આનો : ૧ અધેત્રા	આનો : ૫ બદામ

૮] ત્રીજા ધોરણનો “સુખગણિત શિક્ષક” અઢી આના.

આનો : ૪ ^૨ ઉપઆના	પૈડ : ૦ પેની	શેર : ૪ ૩૦ બાર
આનો : ૪ ^૫ બદામ	પૈડ : ૬૩ કાર્ધિંગ	મણુ : ૫ શેર
આનો : ૪ ^૧ ઉપઆનો	શિલિંગ : ૧ પેન્સ	મણુ : ૨ શેર
આનો : ૧ ૬૦૩૦ આ	શિલિંગ : ૫ પેન્સ	મણુ : ૧ શેર
આનો : વીસવ સી	શિલિંગ : ૧ પેની	મણુ : શેર ૦
આનો : ૪ ^૨ ઉપઆના	શિલિંગ : ૦ પેની	મણુ : શેર ૦
આનો : ૪ ^૫ બદામ	શિલિંગ : ૩ પેની	મણુ : ૦ શેર
પૈડ : ૨ શિલિંગ	શિલિંગ : ૨ કાર્ધિંગ	મણુ : નવટાંક
પૈડ : ૨ શિલિંગ	શિલિંગ : ૨ પેની	એકર : ૨ ગુંઠા
પૈડ : ૧ શિ. ૮ પેન્સ	શિલિંગ : ૧ કાર્ધિંગ	એકર : ૧ ગુંઠા
પૈડ : ૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૪ ^૩ પેની	એકર : ૧૦ આના
પૈડ : ૧ શિલિંગ	શિલિંગ : ૧ કાર્ધિંગ	એકર : ૨ આના
પૈડ : ૧૦ પેન્સ	શિલિંગ : ૦ કાર્ધિંગ	એકર : ૪ ગુંઠા
પૈડ : ૮ પેન્સ	શિલિંગ : ૦ કાર્ધિંગ	એકર : ૨ આના
પૈડ : ૭ પેન્સ	શિલિંગ : ૩ ^૫ પેની	માપલ : ફર્લિંગ
પૈડ : ૬ પેન્સ	શિલિંગ : ૪ ^૦ પેની	માપલ : ૦ ફર્લિંગ
પૈડ : ૫ પેન્સ	શિલિંગ : ૩ ^૦ પેની	માપલ : ૦ ફર્લિંગ
પૈડ : ૩ પેન્સ	શિલિંગ : ૪ ^૩ કાર્ધિંગ	માપલ : ૫ પોલ
પૈડ : ૨ પેન્સ	શિલિંગ : ૪ ^૩ પેની	માપલ : ૧ પોલ
પૈડ : ૧ ^૨ પેન્સ	શિલિંગ : ૩ ^૦ પેની	માપલ : પોલ
પૈડ : ૨ પેન્સ	શેર : નવટાંક	ફર્લિંગ : ૫ પોલ
પૈડ : ૧ પેની	શેર : અધોળ	ફર્લિંગ : ૨ પોલ
પૈડ : ૩ કાર્ધિંગ	શેર : ૧ ૩૦ બાર	ફર્લિંગ : ૧ પોલ
		ફર્લિંગ : ૫ પોલ

આથા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” આર આના. [૬

૩૬ : ૨૧ પોલ	પૌડ : ૨૧ ગ્રેન	ગાંધિઆણો : ૦૧ વાલ
૩૬ : ૧૧ પોલ	પૌડ : ૨૪ પેનીવેટ	ગાંધિઆણો : ૦૧૧ રતી
માણી : ૧૧ મણ	પૌડ : ૧ પેનીવેટ	ઝેવોડું પે ઇઝ વજનનું
માણી : ૦૧૧ મણ	પૌડ : ૧૮ ગ્રેન	પૌડ : ૨ ઓંસ
માણી : ૧૫ શેર	તોલો : ૦૧૧ માસો	પૌડ : ઓંસ
માણી : ૭૧ શેર	તોલો : ૦૧ માસો	પૌડ : ૦૧ ઓંસ
માણી : શેર ૧૧૧=	તોલો : વાલ	પૌડ : ૦૧ ઓંસ
માણી : ૪ શેર	તોલો : ૧૧ રતી	પૌડ : ૧ દ્રામ
માણી : ૨ શેર	વર્ષ : ૧૧ માસ	ફરો : ૨ પાયલી
માણી : ૧૧ શેર	વર્ષ : ૦૧૧ માસ	ફરો : પાયલી
ઑસ : ૧૧ ડઝન	વર્ષ : ૩૬ દિવસ	પૌડ : ૦૧ પાયલી
ઑસ : ૦૧૧ ડઝન	વર્ષ : ૧૧ દિવસ	ફરો : ૦૧ પાયલી
ડઝન : ૧૧ નંમ	ફુટ : ૧૧ ઇંચ	ફરો : ૦૧ શેર
ડઝન : ૦૧૧ નંમ	ફુટ : ૦૧૧ ઇંચ	ખાંડી : ૨૧ મણ
એપોથીકરી તોલ	કળશી : ૨ મણ	ખાંડી : ૧૧ મણ
પૌડ : ૧૧ ઓંસ	કળશી : મણ	ખાંડી : ૨૫ શેર
પૌડ : ૦૧૧ ઓંસ	કળશી : ૦૧ મણ	ખાંડી : ૧૨૧ શેર
પૌડ : ૩ દ્રામ	કળશી : ૦૧ મણ	ખાંડી : શેર ૩)~
પૌડ : ૧૧ દ્રામ	કળશી : ૨૧ શેર	ખાંડી : ૨ મણ
ટ્રાય વજનનું તોલ	કળશી : ૨ શેર	ખાંડી : ૨૧ શેર
પૌડ : ૧૧ ઓંસ	કળશી : ૧૧ મણ ૪ શેર	ખાંડી : ૨ શેર
પૌડ : ૦૧૧ ઓંસ	ગાંધિઆણો : ૨ વાલ	ખાંડી : ૩ મણ
પૌડ : ૭૧ પેનીવેટ	ગાંધિઆણો : વાલ	આર : ૧૧ ઇંડી
પૌડ : ૩૧૧ પેનીવેટ		

[૧૦ પાંચમા ધોરણનો “અુખગણિત શિક્ષક” ચાર આના.

ભાર : ૧૧૧ મધ્ય	રીમ : ૨ તાવ	સેંકડો : ૬૧ નંગ
ભાર : ૦૧૧૧ મધ્ય	રીમ : ૧૧૧ તાવ	સેંકડો : ૧૦ નંગ
ભાર : ૧૫ શેર	ગજ : ૩ તસુ	હજાર : ૧૨૫ નંગ
ભાર : ૩૧૧૧ શેર	ગજ : ૧૧૧ તસુ	હજાર : ૬૨૧૧ નંગ
ભાર : ૨ ધડી	ગજ : ૦૧૧૧ તસુ	હજાર : ૩૧૧ નંગ
ભાર : ૪ શેર	ગજ : ૦૧૧૧ આંગળ	હજાર : સેંકડો
ભાર : ૩ શેર	વીંધુ : ૧૧૧ વસા	ગાંસડી : ૧૧ રીમ
ટાંક : ૩ રતી	વીંધુ : ૧૧ વસો	ગાંસડી : ૧૨૧૧ ધા
ટાંક : ૧૧૧૨તી	વીંધુ : ૧૨૧૧ કાદી	ગાંસડી : ૬૧ ધા
ટાંક : ૦૧૧૧ રતી	વીંધુ : ૬૧ કાદી	ગાંસડી : ૧ રીમ
ટાંક : ૬ આના	વીંધુ : ૨ વસા	બેડીકું : ૪ મધ્ય
ટાંક : ૧૧૧ આના	વસા : ૨૧૧ કાદી	બેડીકું : ૨ મધ્ય
કોડી : ૨૧૧ નંગ	વસા : ૧૧ કાદી	બેડીકું : મધ્ય
કોડી : ૧૧ નંગ	ગાલ્લી : ૩૧૧૧ મધ્ય	બેડીકું : ૦૧૧ મધ્ય
ધા : ૩ તાવ	ગાલ્લી : ૭૫ શેર	બેડીકું : ૫ શેર
ધા : ૧૧૧ તાવ	ગાલ્લી : ૩૭૧૧ શેર	બેડીકું : ૧૨૮ શેર
ધા : ૦૧૧૧ તાવ	ગાલ્લી : ૧૮૧૧૧ શેર	બેડીકું : ૪ શેર
રીમ : ૨૧૧ ધા	ગાલ્લી : ૩ મધ્ય	તોભો : ૪ વાલ
રીમ : ૧૧ ધા	ગાલ્લી : ૫ શેર	તોભો : ૨ વાલ
રીમ : ૧૫ તાવ	મહીનો : ૩૧૧૧ દિવસ	તોભો : ૧ વાલ
રીમ : ૭૧૧ તાવ	મહીનો : ૩ દિવસ	તોભો : ૦૧૧૧ વાલ
રીમ : ૨ ધા	સેંકડો : ૧૨૧૧ નંગ	

ત્રીજી ચોપડીનો “ડિક્શન શિક્ષક” ગ્રંથ આના. [૧૧]

મનોરથન ૨.

૧) શેરના ૩. બાર કેટલા ?	૨૩) શેર : ખાંડી
૨) શેર : ૩૧ બાર,	૨૪) કેટલા શેરની માણી ?
૩) મણુના ૩૧. બાર કેટલા ?	૨૫) કેટલી રતીનો તોસો ?
૪) મણુના નવટાંક કેટલા ?	૨૬) કેટલી રતીનો માસો ?
૫) મણુના : ૩૧. બાર.	૨૭) કેટલી રતીનો ગદિઆણો ?
૬) મણુ : નવટાંક	૨૮) શેરના નવટાંક કેટલા ?
૭) મણુના શેર કેટલા ?	૨૯) શેરના અધોળ કેટલા ?
૮) ખાંડીના શેર કેટલા ?	૩૦) મણુની પાંચશેરી કેટલી ?
૯) બારના શેર કેટલા ?	૩૧) મણુની અઢીશેરી કેટલી ?
૧૦) કળશીના શેર કેટલા ?	૩૨) મણુની સવાશેરી કેટલી ?
૧૧) ગાહીના શેર કેટલા ?	૩૩) મણુના અધોળ કેટલા ?
૧૨) બેડીઆના શેર કેટલા ?	૩૪) ૩૬ દિવસ : ૧ વર્ષ
૧૩) ગદિઆણાની રતી કેટલી ?	૩૫) ૫ ગુંઠા : એકર
૧૪) માસાની રતી કેટલી ?	૩૬) ૫ પોલ : મામલ
૧૫) માણી : શેર	૩૭) ૦૧૧ મણુ : બેડીઈ
૧૬) કળશી : શેર	૩૮) ૧૧૧ રતી : તોસો
૧૭) ખાંડીના : શેર	૩૯) ૬૪ શેર : કળશી
૧૮) બાર : શેર	૪૦) કળશીની અશેરી કેટલી ?
૧૯) ગાહી : શેર	૪૧) ૭૫ શેર : ગાહી
૨૦) બેડીઈ. : શેર	૪૨) ૨ વસા : વીંધુ
૨૧) વર્ષના દિવસ કેટલા ?	૪૩) ગાહીનાં ૫ શેર કેટલીવાર ?
૨૨) વર્ષ : દિવસ	૪૪) ગાહી : ૫ શેર

પહેલી ચોપડીને “ડિક્ટેશન શિક્ષક” અડી આના. [૧૩]

- ૭૦) ગાંસડી ને કેટલા રીમનું ગુણોત્તર ૧૦ ?
- ૭૧) સેંકડો ને કેટલા નંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
- ૭૨) ૩ નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર $\frac{1}{2}$?
- ૭૩) ૧૧ રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૮ ?
- ૭૪) કેટલા આના ને ૩૧૧ રૂપીઆનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
- ૭૫) ૩ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૪૮ ?
- ૭૬) કેટલા તોલા ને ૮ ગદિઆણાનું ગુણોત્તર ૧૬ ?
- ૭૭) કેટલી કળશી ને ૪ ભારનું ગુણોત્તર ૨ ?
- ૭૮) ૫ રૂપીઆ ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૯૨ ?
- ૭૯) ૭ સ્વિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
- ૮૦) ૭ પેન્સ ને કેટલા સ્વિલિંગનું ગુણોત્તર $\frac{1}{2}$?
- ૮૧) ૩૨ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
- ૮૨) બેડીક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
- ૮૩) કેટલા મણ ને ૫ નવટાંકનું ગુણોત્તર ૩૨૦ ?
- ૮૪) ૫ શેર ને કેટલી ખાડીનું ગુણોત્તર $\frac{1}{2}$?
- ૮૫) કેટલા ગ્રોમ ને ૨૪ ડઝનનું ગુણોત્તર ૨ ?

સૂચના--૮૬ થી ૯૫ સત્તાસતા જવાબ અનેક આવશે ?

- ૮૬) કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૪ ?
- ૮૭) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
- ૮૮) કેટલા બેડીઆં ને કેટલી કળશીનું ગુણોત્તર ૮ ?
- ૮૯) કેટલા આના ને કેટલી પાઇનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
- ૯૦) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧૬ ?

૧૪] બાળવૈજ્ઞાનિક “ડિક્ટેશન શિક્ષક” બે આના.

- ૯૧) કેટલા તોલા ને કેટલા વાલનું ગુણોત્તર ૮ ?
 ૯૨) કેટલી ગાલ્લી ને કેટલા મલનું ગુણોત્તર ૩૦ ?
 ૯૩) કેટલી ખાંડી ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
 ૯૪) કેટલા પાંડ ને કેટલા કિલિંગમેનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
 ૯૫) કેટલા કિલિંગમેન ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?

પ્રકરણ ૨.

કસર.

બ્યવહારમાં પદાર્થોની કિંમતની આપ લે ચક્રણી નાણાંથી કરવામાં આવે છે. નાણામાં હલકું નાણું પાછ છે. ૧૦ પાછથી ઉપરાંત થાય તો આખી ગણી લેવા આવે છે, પણ ૧૦ પાછથી ઓછી થાય તો છોડી દેવામાં આવે છે.

હિસાબ દોઢડા, બદામ, વીસવાસીથી ગણવામાં આવે છે. તેમાં પણ ઉપર મુજબ કસર મુકવી. જવાબ દોઢડા, બદામ અને વીસવાસીમાં ન માંડતાં તેનું નાણું કરી રૂપિયા, આના, પાંચમા માંડવો.

પ્રકરણ ૩

તમામ ગુણોત્તરમાં લાગુ પડતી કુચીઓ.

૧) ભારે પરિમાણ ઉપરથી હલકા પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત:-

ઘાથી ઘાપડીને “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના. [૧૫]

બારે પરિમાણની કિંમતને, બારે પરિમાણ અને હલકા પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા, બામાધાર બારે પરિમાણની કિંમતની જાતનો આપશે. જેમકે ૧) ૩૦ રપા એ તોલો તો ૪ વાલનું થું ?

બારે પરિમાણની કિંમત ૩૦ રપાને બારે પરિમાણ તોલો અને હલકા પરિમાણ ૪ વાલના ગુણોત્તરે એ ભાગ્યા. $૨૫૦ \div ૮ = ૩૧$ રપા $\times \frac{૧}{૮} = ૫૧$ આના = ૩. ૩) જવાબ આપ્યો. (૨૫૦ ૩પીઆને $\frac{૧}{૮}$ થી ગુણવા અથવા ૨૫૦ને $\frac{૧}{૮}$ ૩પીઆએ ગુણવા એ બરાબર છે. હવે $\frac{૧}{૮}$ ૩પીઆ એટલે એ આના, માટે ૨૫૦ $\times ૨$ આના = ૫૧ આના = ૩. ૩) દા. ૨) ૩. ૬૩) ગણી તો ૧૨ શેરનું થું ?

બારે પરિમાણની કિંમત ૩૦ રપાને બારે પરિમાણ માણી અને હલકા પરિમાણ ૧૨ શેરના ગુણોત્તરે ૧૦૦ એ ભાગ્યા. $૬૩ \div ૧૦૦ = ૬૩ \times \frac{૧}{૧૦૦} = ૬૩$ દોઢડા = ૩ ૦૦ ૦૦ દોઢડો જવાબ. (૬૩ ૩પીઆ $\times \frac{૧}{૧૦૦} = ૬૩ \times \frac{૧}{૧૦૦}$ ૩. છે. $\frac{૧}{૧૦૦}$ ૩પીઆ = ૧ દોઢડો માટે $૬૩ \times ૧ = ૬૩$ દોઢડા = ૩ ૦૦ ૦૦ દોઢડો)

૩) ૭૧ આંડીના પરા ૩પીઆ તો ૩૦ શેરનું થું ?

બારે પરિમાણની કિંમત ૩. પરાને બારે પરિમાણ ૭૧ આંડી અને

ગુણોત્તર એ સાદી સંખ્યા છે. ૭૩ આંડીના રીનમાં તેને વિશેષ (પરિમાણવળી) સંખ્યા ગણી લેવામાં આવે છે માટે પહેલી સંખ્યા જે વિશેષ સંખ્યા છે તેને સાદી સંખ્યા ગણી લેવી જોઈએ કારણ સ્પષ્ટ છે જેમકે ૫ ૩પીઆ $\times ૨ = ૧૦$ ૩પીઆ અથવા ૫ $\times ૨$ ૩પીઆ = ૧૦ ૩પીઆ છે.

૧૬] પાંચમી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના.

હલકા પરિમાણ ૩૦ શેરના ગુણોત્તર ૨૦૦ એ ભાગ્યા.
 $૫૨૧ \div ૨૦૦ = ૨.૬૧$ દોકડા = કારણ ૩ પીઆનો ૨૦૦ મો ભાગ ૮૧ દોકડો
 છે, માટે $૫૨૧ \times ૦.૮૧ = ૨૬૧$ દોકડા = ૩. ૦ ૧૧ દોકડો. જવાબ

૨) હલકા પરિમાણ ઉપરથી ભારે પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત:-

હલકા પરિમાણની કિંમતને હલકા પરિમાણ અને ભારે પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગકાર હલકા પરિમાણની કિંમતની ભતનો આવશે જેમકે દા. ૧) ૩.૦) ના ૫ શેર તો મળ્યું થું ?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨૧ આનાને હલકા પરિમાણ ૧૧ શેર અને ભારે પરિમાણ મળના ગુણોત્તર $\frac{૧૧}{૩૦}$ થી ભાગ્યા ૨૧ આના $\div \frac{૧૧}{૩૦} = ૨૧ \times \frac{૩૦}{૧૧} = ૫૮.૧૮$ આના = ૩. ૫) જવાબ. અથવા ૨૧×૩૨ આના = ૨૧ x ૨ ૩ પીઆ = ૫ ૩ પીઆ.

૨) ૩. ૦) ના ૫ શેર તો મળ્યું થું

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨૧ આનાને હલકા પરિમાણ શેર અને ભારે પરિમાણના ગુણોત્તર $\frac{૧૧}{૩૦}$ થી ભાગ્યા $૨૧ \div \frac{૧૧}{૩૦} = ૨૧ \times \frac{૩૦}{૧૧} = ૫૮.૧૮$ આના = ૩. ૫) જવાબ.

૩) ૧૭૧ શેરના ૬ આના તો ૩ ખાંડી થું ?

હલકાના પરિમાણની કિંમત ૬ આનાને હલકા પરિમાણ ૧૭૧ શેર અને ભારે પરિમાણ ૩ ખાંડીના ગુણોત્તર $\frac{૧૭૧}{૩૦}$ થી ભાગ્યા. તો ૬ આના $\div \frac{૧૭૧}{૩૦} = ૬ \times \frac{૩૦}{૧૭૧} = ૧.૦૫$ આના = ૩. ૧૨૦ અથવા ૬×૨૦ ૩ પીઆ = ૧૨૦ ૩ પીઆ જવાબ

૩) કિંમત ઉપરથી વજન કાઢવાની રીત:-

જેટલું વજન આપ્યું હોય અને જેટલી કિંમતનું ભેલું હોય

પહેલા ધોરણનો મુખ્યગણિત શિક્ષક પોષ્ટાળે આના. [૧૭

તે બેનો ગુણકાર કરવો, પછી તે ગુણકારને આપેલી કિંમતે મામ-
વાથી જવાબ આપેલા વચનની જાતનો આવશે.

૧) રૂ. ૪૫માં ૧૧ ગાંધી મઠ મળે તો રૂ. ૩)માં કેટલા
આવશે ? $૧૧ \times ૩ = ૪૧$. $૪૧ \div ૪૫ = \frac{૪૧}{૪૫}$ ગાંધી = ૩ મથુ જવાબ.

૨) રૂ. ૭૨નું ૧૧ કળશી તો રૂ. ૬)નું કેટલું ? $૧૧ \times ૬ = ૬૬$,
 $૬ \div ૭૨ = \frac{૬}{૭૨}$ કળશી = ૨ મથુ જવાબ,

૩) રૂ. ૦૧૧ ના ૨૧ નંગ તો રૂ. ૪)નાં કેટલાં ? $૨૧ \times$
 $૪ = ૮૪ \div ૦૧૧ = ૧૧૨$ નંગ જવાબ

૩. ૫૨૧માં ૧૧ ગાંધી ગુરાર મળે તો રૂ. ૧)નાં કેટલી
આવશે ? $૧૧ \times ૧) = ૧૧$. $૧૧ \div ૫૨૧ = \frac{૧૧}{૫૨૧}$ ગાંધી = ૩૭૧ શેર.

મનોચિત્ત ૩.

- ૧) એક આનાનું નવટાંક તો મથુનું શું ?
- ૨) રૂપીઆનું ૪ શેર તો બારનું શું ?
- ૩) વાલના સોનાના રૂ. ૧૧૧૧ તો ૨૧૧૧ તોલાનું શું ?
- ૪) રૂ. ૭૧ હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
- ૫) ડહનના રૂ. ૦)ના તો ૨૧ ગ્રામનું શું ?
- ૬) રૂ. ૦૧નું ૧૦ શેર તો ગાંધીનું શું ?
- ૭) મહીનાના રૂ. ૧૭૧૧ તો ૧૦ દિવસનું શું ?
- ૮) ૭૧ વાલના રૂ. ૨૧૧ તો ૭૧ તોલાનું શું ?
- ૯) રૂ. ૬૦)નું ૨૧ આંડી તો રૂ. ૫)નું કેટલું ?
- ૧૦) રૂ. ૦)ના મથુ તો રૂ. ૧૫)નું કેટલું ?
- ૧૧) મથુના રૂ. ૨૧૧ તો રૂ. ૧૧)નું કેટલું ?
- ૧૨) રૂ. ૧૮૧૧૧નું ૨૦ મથુ તો રૂ. ૩૧૧નું કેટલું ?

- ૧૩) ૭) વર્ષના રૂ. ૧૦૫) તે ૭ મહીનાનું થું ?
 ૧૪) રૂ. ૧૫) મણુ તો ૩૫ મણુનું થું ?
 ૧૫) ૩ અધોળના રૂ. ૦૩૩ તો ૩ શેરનું થું ?
 ૧૬) ૭ પેનની ૫ પાઇ તો ૫ આનાની કેટલી ?
 ૧૭) રૂ. ૨૫૫૫૫ તોલો તો ૪ વાલનું થું ?
 ૧૮) રૂ. ૧૨૫૫૫ ૫ મણુ તો ૪ શેરનું થું ?
 ૧૯) ૬૪ કેરીતો રૂ. ૧૫૫ તો રૂ. ૧)૦૫ની કેટલી ?

પ્રકરણ ૪.

શેરના નવટાંક કેટલા ? અચ્છેરના અધોળ ? મણુની પાંચશેરી કેટલી ? માસાની રતી ? દિવસના પહોર ? પાયલીની ટિપરી ? ખાંડીના ફરા ? ઝૈસના દ્રામ (દવા તોલવાનું) ? માઇલના ફર્લાંગ ? ક્વાર્ટરના પુશલ ? પુશલના ગેલન કેટલા ? જ. ૮. ત્યારે ઉપલાં પરિમાણોનું ગુણોત્તર થું ? જ. ૮.

૮ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને નવટાંક, અચ્છેર ને અધોળ, મણુ ને પાંચશેરી, માસો ને રતી, દિવસ ને પહોર ? પાયલી ને ટિપરી, ખાંડી ને ફરા, ઝૈસ ને દ્રામ (દવા તોલવાનું), માઇલ ને ફર્લાંગ, ક્વાર્ટર ને પુશલ, પુશલ ને ગેલન ?

એ પરિમાણોમાંથી બારે પરિમાણ કહો. હલકા કહો. હલકા બારેનો કેટલામો ભાગ છે ? જ. ૮મો ભાગ. બારે હલકાથી કેટલા ગણ્યા છે. જ. ૮ ગણ્યા.

બીજા ધોરણ માટે અંકગણિતનાં મનોયત્ન પાંચ આના. [૧૯

જો ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત રૂ. ૧ પડે તો હલકા એકમની કિંમત ભારેના કેટલામા ભાગની પડે ? જ. ૮મા ભાગની. રૂપીઆનો ૮મો ભાગ શું ? જ. ૨ આના, રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. પણ જો ભારે એકમની કિંમત રૂ. ૨ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૪. આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. માટે.

૧) ભારે એકમના રૂપીઆથી બમણા આના હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ આનો પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પાંચ. આનાથી કેટલી ગણી પાંચ પડે ? જ. દોઢ ગણી જો ભારે એકમની કિંમત ૨ આના પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૩ પાંચ-૧ પૈસા. આનાથી કેટલી ગણી પાંચ આવી ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આવ્યા ? જ. અડધા. ભારે એકમના આનાથી કેટલા ગણી પાંચ આપવી પડે ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આપવા પડે ? જ. અડધા. માટે

૨) ભારે એકમના આનાથી દોઢ ગણી પાંચ અથવા અડધા પૈસા હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પૈંડ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી ? જ. પૈંડના આઠમા ભાગ જેટલી. પૈંડનો આઠમો ભાગ શું ? જ. ૨૫ શિલિંગ. પૈંડથી કેટલા ગણા શિલિંગ આવ્યા ? જ. અઢીગણા. ભારે એકમના પૈંડથી કેટલા ગણી શિલિંગ આપવી પડે ? જ. અઢીગણી. માટે,

૨૦] હિંદુસ્તાનની સાઠ ભૂગોળની પ્રશ્નાત્તરમાળા ચાર આના.

૩) ભારે એકમના પૌંડથી અઢીગણી શિલિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ શિલિંગ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પેન્સ. શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ પડે ? જ. દોઢ ગણા. ભારે એકમના શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ આપવા પડે ? જ. દોઢ ગણા. માટે.

૪) ભારે એકમના શિલિંગથી દોઢ ગણા પેન્સ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. બા ફાર્થિંગ. પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ પડે ? જ. અડધા. ભારે એકમના પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્થિંગ આપવા પડે ? જ. અડધા.

૫) ભારે એકમના પેન્સથી અડધા ફાર્થિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂઝો.

૩. ૧)નું ૧ મણ તો ૫ શેરનું થું ? જ. ૨ આના.

૩. ૨)નું ૧ મણ તો ૫ શેરનું થું ? જ. ૪ આના.

૩. ૫)નું ૧૬ મણ તો બે મણનું થું જ. ૧૦ આના.

૩. ૦)નું શેર તો નવટાંકનું થું ? જ. દોઢ પાઈ.

૩. ૦)નું ૧૧૧ શેર તો ૧૧૧ નવટાંકનું થું ? જ. ૧૧૧ પાઈ.

૧ પૈસાનું એક શેર તો ૧ નવટાંકનું થું ? જ. બા હપઆનો.

૭ પૈસાનું ૪ શેર તો ૪ નવટાંકનું થું ? જ. ૩૧ હપઆના.

હવે રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારે પરથી હલકાની કુંચીઓ.

* રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારેપરથી હલકાની કિંમત.

૧) જોટલા રૂપીઆનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૨) જોટલા આનાનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી દોઢ ગણી પાંચનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૩) જોટલા પૈસાનું જોટલું ભારે પરિમાણ તેથી ૦૧૦૦ રૂપિયાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

હલકાથી ભારે કેટલા ગણ્યા છે ? જ. ૮ ગણ્યા.

હવે જો હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. ૧ આનો, ૧ પૈસો, ૧ પાંચ, ૧ પૌંડ, ૧ શિલિંગ, ૧ પેન્સ, ૧ હાર્ડિંગ પડે તો ભારે એકમની કિંમત કેટલા ગણી પડે ? જ. ૮ ગણી. એટલે ? ૮ રૂ., ૮ આના=૦૧૧ રૂ., ૮ પૈસા=૦૧ આના, ૮ પાંચ, ૮ પૌંડ, ૮ શિલિંગ, ૮ હાર્ડિંગ=૨ પેન્સ પડે. માટે.

૧) હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. પડે તો ભારે એકમની શી ? રૂ. ૮)

૨) “ “ “ ૧ આનો “ “ “ “ “ ? રૂ. ૦૧

૩) “ “ “ ૧ પૈસો “ “ “ “ “ ? ૨ આના

૪) “ “ “ ૧ પાંચ “ “ “ “ “ ? ૮ પાંચ

૫) “ “ “ ૧ પૌંડ “ “ “ “ “ ? ૮ પૌંડ

૬) “ “ “ ૧ શિલિંગ “ “ “ “ “ ? ૮ શિલિંગ

૭) હલકા એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો ભારે એકમની શી ? ૮ પેન્સ

૮) “ “ “ ૧ હાર્ડિંગ “ “ “ “ “ ? ૨ પેન્સ

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ૦૧ રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી બમણા આના. ૩) પાંચથી

૨૨] ત્રીજા ચોપડીનો “મુખગણિત શિક્ષક” અઢી આના

૦૧ આના અને બમણી પાછ. ૪) ફાર્ડિંગથી બમણા પેન્સ
આમળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નાચેના હિસાબ પૂછો.

૩. ૧)નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું થું ? જ. ૮ ૩.

૩. ૨)નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું થું ? જ. ૧૬ ૩,

૩. ૦)નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું થું જ. ૦૧ ૩.

૩ ૦)નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું થું ? જ. ૧૧ ૩.

૧ પૈસાનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું થું જ. ૨ આના.

૪ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૫ શેરનું થું ? જ. ૮ આના.

૧ પાછનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું થું ? જ. ૮ પાછ

હવે રૂપીઆના બાવપરથી હલકા પરથી ભારેની કુંચીઓ કઢાવો.

* રૂપીઆના બાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કિંમત—

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું હલકું પરિમાણ તથા ૮ ગણા રૂપીઆનું
તેટલું જ ભારે પરિમાણ.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૦૧ રૂપીઆનું
તેટલું જ ભારે પરિમાણ

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું
તેટલું જ ભારે પરિમાણ.

૪) જેટલા પાછનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણી પાછનું
તેટલું જ ભારે પરિમાણ.

ઉદાહરણ—

૧) ૩. ૩)નું શેર તો નવટાંકનું થું ? જ. રૂપીઆથી બમણા
આના. માટે $3 \times 2 = 6$ આના ૦૩. ૦૮

૨) ૫ આનાનું ગણુ તો ૫ શેરનું થું ? જ. આનાથી દોઢ ગણી

ચોથા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક” ચાર આના. [૨૩

પાષ. માટે $૫ \times ૧૧ = ૭૧$ પાષ = ૩. ૦) ૦૧ ૧૧ પાષ.

- ૩) ૨૧ પાંડમાં ૧ માષલ રેલવે દુરસ્ત થાય તો ૧ ફર્લિંગ રેલવે દુરસ્ત કરામણી થું ખર્ચ થશે ? જ. પાંડથી ૨૧ ગણી શિલિંગ માટે $૨૧ \times ૨૧ = ૬૧$ શિલિંગ.
- ૪) ૩ શિલિંગમાં ૧ ઓસ દવા મળે તો દ્રામનું થું ? જ. શિલિંગથી દોઢા પેન્સ માટે $૩ \times ૧૧ = ૪૧$ પેન્સ
- ૫) ૪ પેન્સમાં ૧ માષજની મુસફરી થાય તો ૧ ફર્લિંગ મુસાફરીનું થું આપવું પડશે ? જ. પેન્સથી ૦૧ ફર્લિંગ, માટે $૪ \times ૦૧ = ૨$ ફર્લિંગ = ૦૧ પેન્સ.
- ૬) ૩. ૫)નું ૩ માસા તો દસ આનાનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી ખમણા આના છે. માટે માસા જેટલીજ રતી એટલે ૩ રતી = ૧ વાલ
- ૭) ૪ આનાનું ૨ પાયલી તો ૬ પાષનું કેટલું ? જ. આનાથી દોઢ મણી પાષ છે, માટે પાયલી જેટલીજ ટીપરી એટલે ૨ ટીપરી.
- ૮) ૨ પૈસાનું ૩ શેર તો ૧ ઉપઆનાનું (૦૧૧ પાષનું) કેટલું ? જ. પૈસાથી અડધા ઉપઆના છે, માટે શેર જેટલાજ નવટાંક એટલે ૩ નવટાંક = શેર ૦.૨
- ૯) ૩. ૨૫)નું ૨ ખાંડી તો ૩. ૧૧૧માં કેટલું આવે ? જ. રૂપીઆ જેટલાજ આના છે, માટે ખાંડીથી અડધા ફરા એટલે ૧ ફરા.
- ૧૦) ૬ આનાનું ૪ શેર તો ૪૧૧ પાષ (૬ ઉપઆના)નું કેટલું ? જ. આના જેટલા ઉપઆના છે માટે શેરથી અડધા નવટાંક એટલે ૨ નવટાંક = ૦૧ શેર.

૨૪] પાંચમા ધોરણનો “મુખગણિત (શક્ષક” ચાર આના.

- ૧૧) ૩. ૧)નું ૫ શેર તો મળતું થું ? જ. રૂપીઆથી ૮ મળ્યા
રૂપીઆ માટે ૮ રૂ.
- ૧૨) ૩. ૦)નું નવટાંક તો શેરનું થું ? જ. આનાથી ૦૧૧ રૂપીઆ
માટે $૨ \times ૦.૧ = ૧$ રૂ.
- ૧૩) ૩ પૈસાની ટીપરી તો પાવલીનું થું ? જ. પૈસાથી બમણા આના,
માટે $૩ \times ૨ = ૬$ આના = ૩. ૦)નું
- ૧૪) ૨ પાઇનું નવટાંક તો શેરનું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ, માટે
 $૨ \times ૮ = ૧૬$ પાઇ = ૩. ૦)નું ૧ પાઇ.
- ૧૫) ૦૧૧ પૌડના બુશલ ધઉ મળે તો ક્વાર્ટરનું થું ? જ. પૌડથી ૮
મળ્યા પૌડ માટે $૦.૧૧ \times ૮ = ૦.૮૮$ પૌડ.
- ૧૬) ૨૧૧ શિલિંગમાં ગેલન કેરોસીન મળે તો બુશલ કેરોસીનનું થું ?
જ. શિલિંગથી ૮ શિલિંગ માટે $૨૧૧ \times ૮ = ૧૬૮૮$ શિલિંગ = ૧ પૌડ.
- ૧૭) ૩૧૧ પેન્સમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઓંસનું થું ? જ. પેન્સથી
૮ મળ્યા પેન્સ, માટે $૩૧૧ \times ૮ = ૨૪૮૮$ પેન્સ = ૨૧૧ શિલિંગ.
- ૧૮) ૧૧ ફાર્થિંગમાં ૧ દ્રામ દવા મળે તો ૧ ઓંસનું થું ? જ. ફાર્થિંગથી ૮ મળ્યા ફાર્થિંગ માટે $૧૧ \times ૮ = ૮૮$ ફાર્થિંગ = ૨૧૧ પેન્સ.
- ૧૯) ૩ આનાનું નવટાંક તો ૩ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. આના જેટલા
જાબ રૂપીઆ છે. માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.
- ૨૦) ૨ ઉપઆનાનું (૧૧૧ પાઇનું) નવટાંક તો ૨ આનાનું કેટલું ? જ.
ઉપઆના જેટલાજ આના છે. માટે નવટાંકથી બમણા શેર
એટલે ૨ શેર.
- ૨૧) ૩. ૫)નું ૩ નવટાંક તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી
૮ મળ્યા રૂપીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

પાંચમી યોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના [૨૫

- ૨૨) ૩. ૦)૩ નું ૨ નવટાંક તો ૩. ૧ાનું કેટલું ? જ. આનાથી ૦ા
૩પીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.
- ૨૩) ૩ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૬ આનાનું કેટલું ? જ. પૈસાથી બમણા
આના છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.
- ૨૪) ૨ પાછનું ૩ નવટાંક તો ૧૬ પાછનું કેટલું ? જ. પાછથી ૮
ગણી પાછ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

મનોચત્ન ૪.

- ૧) ૩. ૦ાજ શેર તો નવટાંકનું થું ?
- ૨) ૫ શેર બોરના ૩ આના તો મણનું થું ?
- ૩) નવટાંક હોંગના ૩. ૦)૩ા તો શેરનું થું ?
- ૪) ૩. ૨ા એ શેર હોંગ મળે તો ૩. ૧ાનાની કેટલી ?
- ૫) મણના ૩. ૧ાા તો ૫ શેરનું થું ?
- ૬) ૩. ૨ાએ શેર તો ૫ ૩પીઆબારનું ?
- ૭) ૨ા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું થું ?
- ૮) ૩. ૦)નાનું શેર તો ૩. ૧ાાનું કેટલું ?
- ૯) ૫ શેરના ૩. ૦ાજ તો મણનું થું ?
- ૧૦) ૩. ૩ાા એ મણ તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું થું ?
- ૧૧) મણ મળના ૩. ૨ાના તો મણ ૩) ૫ શેરનું થું ?
- ૧૨) ૩. ૧ાનાનું મણ તો ૨ા મણ ૫ શેરનું થું ?
- ૧૩) ટીપરીની ૫ પાછ તો પાયલીનું થું ?
- ૧૪) ૧ આનાની ૧ પાયલી તો ૩ાા ટીપરીનું થું ?
- ૧૫) મણ મળના ૩. ૨)જ તો ૧૫ શેરનું થું ?
- ૧૬) ૩. ૬ાની મણ ખાંડ તો ૦ા મણ ૫ શેરનું થું ?

૧૬) હિંદુસ્તાનની સાંભૂજીની પ્રશ્નોત્તરમાળા ચાર આના.

- ૧૭) ૩. વાતો માસો તો ૩. વાતોનું કેટલું ?
- ૧૮) ૫ શેર દૂધીના ૩. ૦)ત્રી તો ૪૫૫ મણનું થું ?
- ૧૯) ૧૫ માસોના ૩. ૦)~ તો દોઢ પાછનું કેટલું ?
- ૨૦) ૩પીઆની ૫ શેર ખાંડ તો શેર વાતનું થું ?
- ૨૧) શેર વા તો એક આનો તો ૨૫ શેરનું થું ?
- ૨૨) ૩. ૨૧૫= મણ તો ૨૫ મણ ૫ શેરનું થું ?
- ૨૩) ૩. વાતમાં એક માછલની મુસાફરી થાય તો ફર્લાંગ મુસાફરીનું થું બેસે ?
- ૨૪) ૩૫ શિલિંગમાં ૧ માછલની મુસાફરી થાય તો ૫ માછલ ૨ ફર્લાંગ મુસાફરીનું થું ખર્ચ થાય ?
- ૨૫) ૩. ૦)ત્રીનું ૫ ૩પીઆનાર તો શેરનું થું ?
- ૨૬) ૩૫ પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું થું ?
- ૨૭) ૨૫ પૈડમાં માછલની મુસાફરી થાય તો ૨૫ શિલિંગમાં કેટલી મુસાફરી થશે ?
- ૨૮) રતીના ૩. ૦)ત્રી તો ૨૫ માસાનું થું ?
- ૨૯) ૫ શેર વેગણના ૩. ૦)ત્રી તો ૩. ૧૫૫માં કેટલા આવે ?
- ૩૦) ૩૩ જમીનના ૩૫ પૈડ પડે તો ૫ પોણનું થું ?
- ૩૧) બંધો પગાર ૨૫ શિલિંગ તો ૧૫ મહીનાનો કેટલો ?
- ૩૨) ૨૫ પૈડમાં ૧૫૫૫૫ દવાખજો તો પૈડ દવાનું થું બેસે ?
- ૩૩) ૨૫ પૈડમાં ગ્રોસ લેંપ આવે તો ૧૫ ડઝનનું થું ?
- ૩૪) કે ધળા ધઈના ૩. ૨૧૫૫ બેસે તો ૦૫ મણ ૫ શેરનું ?
- ૩૫) મોટા હારાના ૩. ૨૨૫૫ તો ૨૫ મણ ૫ શેરનું થું ?
- ૩૬) ગજ ખનાતના ૩. ૩૫ તો ૩ તમ્બુનું થું ?

ગુજરાતની સાંભૂજોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા અઢી આના. [૨૭

- ૩૭) ૩. ૯પા એ ગાલો તો ૩ાા મણુનું થું ?
 ૩૮) ગદિઆણા સોનાના ૩. ૧૪ાા તો ૩ વાલનું થું ?
 ૩૯) ૩. ૧૮ાા એ સેંઠડો તો ૩. ૨ાનાના કેટલા નંગ ?

૧૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોણકો.

શેર ને અધોળ; મણુ ને અઢીશેરી; કળશી ને મણુ; ગદિઆણો ને વાલ. ફરો ને પાચલી; ઐસ ને દ્રામ (એવ) પૈડ ને ઐસ (એવ); ગુઠો ને ચોરસ આના; પૈડ ને ૦ાા ઐસ (દવાનું); માછલ ને ૦ા ફાર્લિંગ,

હારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત—

- ૧) રૂપીઆ જેટલા આના. ૨) આના જેટલાજ ઉપઆના.
 ૩) પૈડથી ૧ા ગણા શિલિંગ. ૪) શિલિંગથી પોણા પેન્સ

હલકા એકમ ઉપરથી હારે એકમની કિંમત --

- ૧) આના જેટલાજ રૂપીઆ,
 ૨) પૈસાથી ૪ ગણા આના અથવા પૈસાથી ૦ા ગણા રૂપીઆ
 ૩) ફાર્લિંગથી ૪ ગણા પેન્સ

અનોયત્ન પ.

- ૧) શેરના ૩. ૪ા તો અધોળનું થું ?
 ૨) મણુના ૩. ૪ા તો ૨ા શેરનું થું ?
 ૩) મણુના ૩. ૫ા તો ૨ા શેરનું થું ?
 ૪) મણુના ૩. ૦ાા તો કળશીનું થું ?
 ૫) ૩. ૧૨ાા કળશી તો ૨ા મણુનું થું ?
 ૬) ૩. ૧૪ાાનું ૦ા તોફો તો ૪ા વાલનું થું ?

૭) ૩. ૧)ત્રાનું વાલ તો ગદિઆણું થું ?
 ૮) ૦ા તોલાના ૩. ૧૩ાા તો ૨ વાનું થું ?
 ૯) ૩ા પૈસાની પાયલી તો ફરાનું થું ?
 ૧૦) ૩. ૧૭ા ફરો તો ૩ ફરાનું થું ?
 ૧૧) એક એકર જમીનનું ગણોત ૩. ૨ા તો ૩. ૦ાત્રા કેટલી જમીનનું ગણોત આવે ?
 ૧૨) ૧ા કળશીના ૩. ૪૨ા તો ૧ા મણનું થું ?
 ૧૩) ૩. ૧ાા ફરો તો ૯ પાયલીનું થું ?
 ૧૪) ૩. ૧૩ાાનું મણ તો ૩ અઢીશીરનું થું
 ૧૫) ૩. ૯ાત્રનું મણ તો ૧ા મણ ૨ા શેરનું થું ?
 ૧૬) ૨ા શેરના ૩ પૈસા તો મણનું થું ?
 ૧૭) ૩. ૧૫ાાત્ર ગદિઆણો તો ૨ા વાલનું થું ?
 ૧૮) ૩. ૫૬ાાત્ર કળશી તો મણનું થું ?
 ૧૯) ૨ા શેરના ૩. ૦)ત્રા તો ૨ા મણનું થું ?
 ૨૦) ૩. ૧૧ાાત્ર ગદિઆણો તો ૭ાા વાલ ૦ાા રતીનું થું ?
 ૨૧) ૩. ૦)ત્રા નું અધોળ તો ૩. ૦ાાત્રનું કેટલું ?
 ૨૨) ૩. ૧)નું ૧ શેર તો ૩. ૦ાત્રનું કેટલું ?
 ૨૩) ૨ા ફેરો ૩. ૦)ત્રા તો શેર ૦ાત્રનું થું ?
 ૨૪) ૩ા અધોળતો ૩. ૦)ત્રા તો શેર ૭)નું થું ?
 ૨૫) પૈસાનું ૧ાા શેર તો ૦ા મણ ૧ શેરનું થું ?
 ૨૬) ૩. ૧)નું ૦ા મણ તો ૨ા શેરનું થું ?
 ૨૭) ૩. ૭)નું ૨ા મણ તો ૬ા શેરનું થું ?
 ૨૮) ૨ા શેરનો એક પૈસો તો ૭ા મણનું થું ?

ગ્રીક્ષ ધોરણનો “મુખગચ્છિત શિક્ષક” અઢી આના. ૨૬]

- ૨૯) ૩. ૦)નાનું ૨ા શેર તો ૩. રાનું કેટલું ?
 ૩૦) ૩. ૨ાા મદિઆણો તો ૪ા વાલનું થું ?
 ૩૧) ૩. ૦)નાનું ૩ા શેર તો ૧ા મણ ૬ શેરનું થું ?
 ૩૨) પાચલીના ૩. ૦)ના તો કરાનું થું ?
 ૩૩) ૩. ૨ગાત્ર યુઠો જમીન તો ૩ આના જમીનનું થું ?
 ૩૪) ૩. ૧ાત્નું ૧ા શેર તો અધોળનું થું ?
 ૩૫) ૩. ૧પાત્નું ૧ા મણ તો ૩. ૩ાત્નામાં કેટલું આવે ?
 ૩૬) ૨ પૈસાનું ૨ા શેર તો ૩. ૧ાત્નું કેટલું ?
 ૩૭) ૨ા પૈસાનું શેર તો ૩. પાત્નું કેટલું ?
 ૩૮) કરાના ૩, ૩ાત્ તો ૩ા પાચલીનું થું ?
 ૩૯) ૩. ૯૩ાા ખાંડી તો ૧ા મણનું થું ?
 ૪૦) ૩. ૬૩ાા બેડીઈં તો ૨ મણનું થું ?
 ૪૧) ૩. ૧૦પ) માલ્લી તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું થું ?
 ૪૨) ૩. ૨૩ાત્ર ભાર તો ૧ા મણનું થું ?
 ૪૩) ૩. ૨૧ાત્ર મજ તો ૧ા તસુનું થું ?
 ૪૪) ૪ા તસુના ૩. ૦ાાત્રા તો ૩ મજનું થું ?
 ૪૫) ૨ વાલના ૩. ૦ાત્રા તો તોલાનું થું ?
 ૪૬) ૩. ૦)ત્રના ૫ નંગ તો ૮૦ નંગનું થું ?
 ૪૭) ૧૨૫ નળીઆનાં ૩. ૨ાત્ર તો બે હજારનું થું ?
 ૪૮) ૩. ૧૨ાા ગ્રોસ તો ૯ નંગનું થું ?
 ૪૯) ૩. ૪૩) ગાલ્લી તો ૩. ૨ાત્રનું કેટલું ?
 ૫૦) ૩. ૨૩ા હજાર તો ૩. ૧ાત્રાના કેટલા નંગ ?
 ૫૧) ૩. ૩૨ાનું ૧ા ખાંડી તો ૧ા મણ ૨ા શેરનું થું ?

૩૦] બાલપોથી થી સાતમી સુધીના અથ.

- ૫૨) ડઝનનો ૩. ૦૦૦ તો ૩. ૦)ના કેટલા નંગ ?
 ૫૩) ૩. ૧૦૦)નું વ્યાજ ૩. ૫) મળે તો ૩: ૬૦નું કેટલું મળશે ?
 ૫૪) ૨૦૦ મણના ૩. ૬૦૦ તો ૨ ખાંડીનું શું ?
 ૫૫) ૩. ૩૫)નું વ્યાજ ૩. ૦)ના તો ૩: ૫૬૦)નું કેટલું ?

૩૨ ગુણોત્તર આપે એવાં કોષ્ટકો.

તોલો ને વાલ, બેડીકું ને મણ; ટ્રાય પૌંઠ ને રૂપીઆભાર;
 બુશ્લ ને ક્વાર્ટર; ક્વાર્ટર ને પેક; મણ ને સવાશેરી; કળશી ને
 અધમણીઓ; શેર ને ૧૦ રૂપીઆભાર.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત.

- ૧) રૂપીઆથી અડધા આના ૨) આનાથી અડધા ઉપઆના
 ૩) પૌંડથી ૭૦ ગણા પેન્સ. ૪) શિલિંગથી દોઢ ગણા ફાર્થિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

- ૧) આનાથી બમણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી અડધા રૂપીઆ
 ૩) ફાર્થિંગથી ૮ ગણા પેન્સ,

મનોયત્ન ૬.

- ૧) ૩. ૩૦૦ મણ તો ૧૦૦૦નું શું આપવું ?
 ૨) ૩. ૨૫) મણ તો ૧૦ શેરનું શું ?
 ૩) ૩. ૧૬૦૦ બેડીકું તો મણનું શું ?
 ૪) ૩. ૩૬) તોલો તો ૧ વાલનું શું ?
 ૫) ૩. ૨૫૦૦ તોલો તો ૩ વાલનું શું ?
 ૬) ૩. ૨૪૦ કળશી તો ૧૦૦ મણનું શું ?
 ૭) ૧૦૦ મણના ૩. ૬૦૦૦ તો કળશીનું શું ?

- ૮) રૂ. ૫૫૫ બેડીકં તો રૂ. ૧૦૮૫૫નું કેટલું ?
- ૯) રૂ. ૦૫૫નું વાલ તો રૂ. ૯૫૫નું કેટલું ?
- ૧૦) રૂ. ૫૫૫નું ૧૫ શેર તો મળ્યું શું ?
- ૧૧) રૂ. ૨૭૫ તોલો તો ૭ વાલ રા રતીનું શું ?
- ૧૨) રૂ. ૧૫૫નું ૨ વાલ તો તોલાનું શું ?
- ૧૩) રૂ. ૨૧૫૫નું મળ્યું તો ૩૮૫૫ શેરનું શું ?
- ૧૪) ૧૫ શેરના રૂ. ૦)૮૫૫ તો મળ્યું શું ?
- ૧૫) રૂ. ૩૨૫૫ તોલો તો રૂ. ૮)૮૫૫નું કેટલું ?
- ૧૬) રૂ. ૦૫૫નું ૨ વાલ તો ૪ ગદિઆણાનું શું ?
- ૧૭) વાલનો રૂ. ૦૫૫ તો રૂ. ૧૨) માં કેટલું આવે ?
- ૧૮) રૂ. ૫૫૫નું ૧૫ શેર તો રૂ. ૩૫૫ નું કેટલું ?
- ૧૯) વાલના રૂ. ૦)૮૫૫ તો ૧૫ ગ. ૭૫૫ વાલ ૧૫ રતીનું શું ?
- ૨૦) રૂ. ૨૩૫૫૫ મળ્યું તો ૭૫ શેરનું શું આપવું ?
- ૨૧) ૦૫ મળ્યુંના રૂ. ૦)૮૫૫ ૦૫ કળશીનું શું ?
- ૨૨) રૂ. ૧૮૫૫ મળ્યું તો રૂ. ૦૫૫નું કેટલું ?
- ૨૩) ૨૫ શેરનો રૂ. ૦)૮૫૫ તો ૪૫ મળ્યું શું ?
- ૨૪) રૂ. ૦)૮૫૫નું ૧૫ મળ્યું તો ૧૫ બેડીઆનું શું ?
- ૨૫) રૂ. ૨૫૫ તોલો તો રૂ. ૩૫૫૫૫નું કેટલું ?
- ૨૬) રૂ. ૦૫૫નું ૨૦ શેર તો ૧ ગાદી ૨ મળ્યું શું ?
- ૨૭) ધડીના રૂ. ૨૫૫ તો ૧૫ શેરનું શું ?
- ૨૮) રૂ. ૨૬૨૫ વીંધુ તો ૧૨૫ કાઠીનું શું ?
- ૨૯) હજારના રૂ. ૧૫) તો રૂ. ૦૫૫૫ના કેટલા નંગ ?
- ૩૦) ગાદીના રૂ. ૫૪૫ તો ૦૫૫ મળ્યું ૭૫ શેરનું શું ?

૩૨] પાંચમી યોપડીનો “ઉકટેશન શિક્ષક” ચાર આના.

- ૩૧) ૩. ૨૬||= માણી તો ૧૫ શેરનું થું ?
- ૩૨) ૩. ૨||= ગજ તો ૦|| તમ્મનું થું ?
- ૩૩) ૨૫ શેરના ૩. ૧)||= તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
- ૩૪) ૩. ૦||=નાં ૩૧ નંબ તો હજારનું થું ?
- ૩૫) ૩. ૦||=નું ૩૭૧ શેર તો ૩. ૨૪)નું કેટલું ?
- ૩૬) ૭૧ શેરના ૩. ૦||= તો ૬ મણનું થું ?
- ૩૭) ૩. ૨||=નું શેર તો ધડીનું થું ?
- ૩૮) ૩. ૩)||=નું વ્યાજ ૩. ૦)||= થયું તો ૩. ૧૦૦)નું કેટલું ?

૬૪ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ફરો ને શેર, કળશી ને દસશેર; બેડીકં ને અધમણીઆ; તેલો ને ૦|| વાલ, મણ ને શેર ૦||=; માષ્ટ્ર ને પોલ.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપીઆ જેટલાજ પૈસા અથવા રૂ.થી ૦|| ગણા આના.
- ૨) આનાથી ૦|| ગણા ઉપઆના. ૩) પોંડથી ૩|| ગણા પેન્સ.
- ૪) સિલિંગથી ૦|| ગણા ફાર્થિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

- ૧) આનાથી ચોગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસા જેટલાજ રૂપીઆ.
- ૩) ફાર્થિમથી ૧૬ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૭.

- ૧) ૩. ૧૯૨) બેડીકં તો ૦|| મણનું થું ?
- ૨) ૦|| મણના ૩. ૨|| તો બેડીઆનું થું ?
- ૩) ૫ હજાર ૪ નંગના ૩. ૭|| તો ૨ નંગનું થું ?

- ૪) રૂ. ૨૫૦૦ કળશી તો ૧૦ મણનું શું ?
- ૫) રૂ. ૦૦૦૦૦ નું ૦૦ મણ તો બેડીઆનું શું ?
- ૬) રૂ. ૩૫૦૦ કળશી તો રૂ. ૩૦૦૦૦ કેટલું ?
- ૭) ૧૦ શેરના ૪ પૈસા તો બેડીઆનું શું ?
- ૮) ૨ પાછનું વાલ તો રૂ. ૦૦૦૦ કેટલું ?
- ૯) રૂ. ૧૦૦૦ ૨૦૦ વાલ તો ૫ તોલાનું શું ?
- ૧૦) પૈસાનું ૦૦ શેર તો ૦૦ બેડીઆનું શું ?
- ૧૧) શેરના ૩ પૈસા તો ખાડીનું શું ?
- ૧૨) ૫ પૈસાનું ૧૦ શેર તો રૂ. ૩૦૦૦ કેટલું ?
- ૧૩) ૧ પૈસાનું શેર તો રૂ. ૧૦૦૦ કેટલું ?
- ૧૪) રૂ. ૧૦૦૦ ૦૦૦ મણ તો કળશીનું શું ?
- ૧૫) રૂ. ૧૯૯૯ ગદિઆણો તો ૨ તાલ ૧૦૦ રતીનું શું ?
- ૧૬) ૬ પાછનું ૧૦૦ શેર તો રૂ. ૨૦૦૦ કેટલું ?
- ૧૭) ૫ શેરનો રૂ. ૦૦ તો રૂ. ૪૦૦૦ કેટલું આવે ?
- ૧૮) ૧૫ શેરના ૩ પૈસા તો ૦૦ બેડીઆનું શું ?
- ૧૯) એક પૈસાના ૩ બેર તો રૂ. ૧૦૦૦ કેટલા નંગ ?
- ૨૦) રૂ. ૪૦ નાં ૧૨૮ કળાં તો એક આનાનાં કેટલાં ?
- ૨૧) એક પૈસો વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૫૦ રોકવા તો રૂ. ૧ વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
- ૨૨) કાચખાના રૂ. ૧૨૦ તો શેર ૩૦૦ નું શું આપવું ?
- ૨૩) ૧૮૦૦ શેરના ૫ પૈસા તો ગાલનીનું શું ?
- ૨૪) રૂ. ૧૮૦૦ એ માણી તો ૧૦૦ શેરનું શું ?
- ૨૫) પૈસાનું ૦૦૦ શેર તો ખડીનું શું ?

[૭૪] બાળપોથીને “રિકટેશન શિક્ષક” બે આના.

- ૨૬) ૩. ૦)ગાા નું ૧ શેર તો ૩. ૩) નું કેટલું ?
 ૨૭) ૨ા ગજ ૪ તસુનો ૩. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
 ૨૮) બારના ૩. ૨૩ા તો ૧૫ શેરનું થું ?
 ૨૯) એક પૈસાના ૨ દિવસ તો ૩. ૧) માં કેટલા દિવસ ?
 ૩૦) એકમાઇલનો ખર્ચ ૨ પૈડ પડે તો ૫ પોલનો કેટલા ખર્ચ થશે ?
 ૩૧) એક પૈડ વજનના ૪ કિલોગ્રામ તો ૦ા ઓસ વજનનું થું ?
 ૩૨) ૩. ૧ા ના ૭ તાવ તો રીમનું થું ?
 ૩૩) પૈડ જવાહીરના ૩ પૈડ પડે તો ૭ા પેનીવેલનું થું પડે ?

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અડીશીરી; બેડીઈ ને પાંચશીરી, મામલ ને ૦ા પોલ;
 પૈડ ને દ્રામ (જીવ);

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત.

૧) રૂપીઆ જેટલાજ ઉપઆના. ૨) આના જેટલાજ ઉપઉપઆના.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત.

૧) આનાથી ૧૬ ગજા રૂપીઆ ૨) પૈસાથી ૪ ગજા રૂપીઆ.

મનોચત્ન ૮.

- ૧) ૩.૬) બેડીઈ તો ૫ શેરનું થું ?
 ૨) ૩. ૨૩ કળશી તો ૨ા શેરનું થું ?
 ૩) ૩. ૧૧૨ બેડીઈ ૫ તો શેરનું થું ?
 ૪) ૩. ૪૮ા કળશી તો ૨ા શેરનું થું ?
 ૫) ૬૫ શેરના ૩. ૦)ગાા તો બેડીઆનું થું ?

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૭૨૫૫ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મુખ્યગણિત શિક્ષક-૬

વિષય મ ૩૫૫ : ૮૪૧ : ૩૧૨

[૭૪] બાળપોથીને “ડિક્ટેશન શિક્ષક” બે આના.

- ૨૬) ૩. ૦)૧૧૧ નું ૧ શેર તો ૩. ૩) નું કેટલું ?
 ૨૭) ૨૧૧ ગજ ૪ તસુનો ૩. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
 ૨૮) બારના ૩. ૨૩૧૧ તો ૧૫ શેરનું થું ?
 ૨૯) એક પૈસામાં ૨ દિવસ તો ૩. ૧) માં કેટલા દિવસ ?
 ૩૦) એકમાઇસનો ખર્ચ ૨ પૈડ પડે તો ૫ પૈસાનો કેટલા ખર્ચ થશે ?
 ૩૧) એક પૈડ વજનના ૪ લિબ્રિંગ તો ૦૧ ઓંસ વજનનું થું ?
 ૩૨) ૩. ૧૧૧ ના ૭ તાવ તો રીમનું થું ?
 ૩૩) પૈડ જવાહીરના ૩ પૈડ પડે તો ૭૧ પેનીવેઝનું થું પડે ?

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અઢીશેરી; બેડીઈ ને પાંચશેરી, મામલ ને ૦૧ પોલ;
 પૈડ ને દ્રામ (જેવ);

હારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત.

૧) રૂપીઆ જોટલાજ લિપઆના. ૨) આના જોટલાજ લિપડિપઆના.

હલકા એકમ ઉપરથી હારે એકમની કિંમત.

૧) આનાથી ૧૬ ગણા રૂપીઆ ૨) પૈમાથી ૪ ગણા રૂપીઆ.

મનોચત્ન ૮.

- ૧) ૩.૬) બેડીઈ તો ૫ શેરનું થું ?
 ૨) ૩. ૨૩ કળશી તો ૨૧૧ શેરનું થું ?
 ૩) ૩. ૧૧૨ બેડીઈ ૫ તો શેરનું થું ?
 ૪) ૩. ૪૮૧૧ કળશી તો ૨૧૧ શેરનું થું ?
 ૫) ૧૫ શેરના ૩. ૦)૧૧૧૧૧ તો બેડીઆનું થું ?

“ડિક્ટેશન શિક્ષક” માટે — અભિપ્રાય. —

સ્વર્ગસ્થ ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજી પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.
તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ ના પત્રમાં લખે છે કે:—

“સલામ તમારા તરફથી અવલોકનારે “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ભાગ ૧. ૨. નામનાં બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ બાળકો, શિક્ષકો અને કેટલોક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સાકું અને ચોકસ જ્ઞાન થશે. તમેએ વાચનમાળામાંથી ઘણા ખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉણચને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટા-પણને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુત લેખનના શિક્ષણમાં મહદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દ્રષ્ટિએ જોતાં તેને ટેકસ્ટ બુકસ તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે.” એજ.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ દુ. ધ. ગવર્નર સાહેબ
બહાદુરે નં. B. A. P. ૬૫ તા. ૧૪-૧૧-૧૯ થી

ચોથા ધોરણની ભૂગોળની

પ્રશ્નોત્તરમાળા કિંમત ૪૫ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં
ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજૂર કરી છે.

મુંબઈ ઈલાકાની (ચોથા ધોરણની)

 ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા માટે

— અભિપ્રાય. —

૨૧૦ ૨૧૦ લાઇચંદ પુંજદાસ શાહ.

સાદરા તાલુકા સ્કૂલના હેડમાસ્ટર સાહેબ,

પોતાના તા. ૪-૧૦-૧૯ ના પત્રમાં લખે છે કે:—

“ સલામ—“ ચોથા ધોરણની ભૂગોળની
પ્રશ્નોત્તરમાળા ભાગ ૧” આપના તરફથી મળી તે
અવલોકતાં તેનાં સંબંધમાં મને જણાવતાં આનંદ
થાય છે કે આપે આ પુસ્તક રચવામાં શરૂઆતની
કેળવણી માટે દ્વોહમાન્ય પ્રશ્નોત્તરશૈલીને પ્રાધાન્ય

પહેલી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” અઢી આના. [૩૫

- ૬) ૩. ૦)ના તું ૫ શેર તો બેડીઆનું થું ?
- ૭) ૩.૧૭.૧ કળશી તો ૭૦ શેરનું થું ?
- ૮) ૩. ૪૮) ગુઠો તો એક ચોરસ આનાનું થું ?
- ૯) ૩. ૧) તું ૨૪ શેર તો ૩ અધોળનું થું ?
- ૧૦) ૩. ૧૨ ગુઠો તો ૩ ચોરસ આના બમીનનું થું ?
- ૧૧) ૭૦ શેરના ૩ પૈસા તો કળશીનું થું
- ૧૨) ૩. ૨૪૦ મણુ તો શેર ૦)ના તું થું ?
- ૧૩) ૧૦ શેરનો ૩. ૦)ના તો ૨૦ માણી ૨ મણુનું થું ?
- ૧૪) ૩. ૫૧ બેડીઉં તો ૪૦ મણુનું થું ?
- ૧૫) ૩. ૪૦ તોલો તો ૩. ૦)ના તું કેટલું ?
- ૧૬) પૈક ૧-૧-૪ માં ૪ માછલની મુસાફરી થાય તો ૩૦૦ પોલની મુસાફરીનું થું ખચ થાય ?
- ૧૭) એક ઓંસ દવાની શીશીના ૩૦૦ ફાર્મિંગ બેસે તો ૧ પૈકમાં કેટલા વજનની શીશી આવશે ?
- ૧૮) ૩. ૫૨) બાર તો ૩. ૦)ના માં કેટલું આવશે ?
- ૧૯) ૩. ૨૪) માણી તો શેર ૧૦૦૦ તું થું ?
- ૨૦) ૩. ૩૭૦ બાર તો ૩૦૦ શેરનું થું ?
- ૨૧) ૩. ૨) તું શેર ૧૦૦૦ થી મળે તો ૧૨ મણુનું થું ?
- ૨૨) ૩. ૧) તું ૩૦ શેર તો બારનું થું
- ૨૩) ૪ માણીના ૩. ૬૪) તો ૭૦ શેરનું થું ?

૩૬] ત્રીજા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક” અઢી આના.

પ્રકરણ ૫.

૧૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

હજાર ને સેંકડો; ગાંસડી ને રીમ, સેંકડો ને ૧૦ નંગ.

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપીઆથી ૧૦ ગણા દોકડા ૨) આનાથી ૧૦ ગણી બદાપ
- ૩) પૌડથી બમણા શિલિંગ.

હલકા એકમ પરથી ભારે એકમની કિંમત:—

- ૧) આનાથી અડધા રૂપીઆ ને બમણા આના. ૨) પૈસાથી અઢી ગણા આના. ૩) પાંચથી પોણા આના અને તેટલી પામ.
- ૪) શિલિંગથી અડધા પૌડ.

મનોયત્ન ૯.

- ૧) રૂ. ૫૫) ગાંસડી કાગળ મળે તો રીમનું શું ?
- ૨) રૂ. ૧૨૫ હજાર તો સેંકડાનો ભાવ શો ?
- ૩) રૂ. ૧) ના ૫ નંગ તો ૫૦ નંગનું શું ?
- ૪) રૂ. ૬૧ રીમ તો ગાંસડીનું શું ?
- ૫) ગાંસડીના રૂ. ૩૫૫૫૫ તો ૩ રીમનું શું ?
- ૬) રૂ. ૩૫૫૫ સેંકડો તો હજારનું શું ?
- ૭) રૂ. ૭૨૫૫ હજાર તો ૧૦૦ નું શું ?
- ૮) રૂ. ૪૫૫૫ ની ૧૦૦ પેનસીલ તો ૩૫ પેનસીલનું શું ?
- ૯) રૂ. ૧૮૫૫ હજાર તો રૂ. ૨) નાં કેટલા નંગ આવે ?
- ૧૦) રૂ. ૦)૫૫ હજાર તો ૬૦ નંગનું શું ?

- ૧૨) રૂ. ૧૧ સેંકડો તો રૂ. ૦)નાં કેટલાં નંગ ?
 ૧૩) ૧૦૦ ટાંકણીના ૪૫૫ પૈસા તો હજારનું શું ?
 ૧૪) એક બાજની રૂ. ૦)ના ૨ પાછ તો રૂ. ૫માં કેટલી આવે ?
 ૧૫) રૂ. પાઞ્ચ રીમ તો ૨૫૫ ગાંસડીનું શું ?
 ૧૬) એક પૈસાના ૧૦ બેર તો ૦૫ હજારનું શું ?
 ૧૭) ૨૧ ટાંકણીની ૨ પાછ તો ૮૪૦ ટાંકણીનું શું ?
 ૧૮) રૂ. ૪૫૫ એ સેંકડો તો રૂ. પાઞ્ચ નાં કેટલાં નંગ ?
 ૧૯) ૧ કેળાને ૧૫૫ પૈસો તો ૧૦૦ કેળાનું શું ?
 ૨૦) એક પાછના ૨૫૫ નંગ તો બે હજારનું શું ?
 ૨૧) રૂ. ૨)નાં કોડી તો ૨૦૦ નંગનું શું ?
 ૨૨) રૂ. ૨પાઞ્ચ હજાર તો રૂ. ૬૫૫ નાં કેટલાં નંગ ?
 ૨૩) રૂ. ૨૮) હજાર તો રૂ. ૧૫૫ નાં કેટલાં નંગ ?
 ૨૪) રૂ. ૨૫૫ ના ૬૨૫ નંગ તો હજારનો આવ શો ?
 ૨૫) રૂ. ૨૨૫ મણુ તો ૪ શેરનું શું ?
 ૨૬) રૂ. ૩૧૫ નું ૧૨ મણુ તો ૧ ખડીનું શું ?
 ૨૭) રૂ. ૬૭૫ નું વર્ષ તો ૧ માસ ૬ દિવસનું શું ?
 ૨૮) રૂ. ૧૫) ઠળથી તો ૧૫૫ મણુ ૪ શેરનું શું ?
 ૨૯) રૂ. ૩૮)નાં ગાંધી તો ૩ મણુનું શું ?
 ૩૦) રૂ. ૧૧૫)માં ૨ ગાંસડી કાગળ મળે તો ૨ રીમનું શું ?

૨૪૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ગાંધી ને પાંચશેરી; બાર ને ૪ શેર; માણી ને ૨ શેર; રીમ ને ૨ તાવ.

૩૮] પહેલા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” પોણાબે આના.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૨૪૦	ગુણોત્તરમાં	૮ના	ગુણોત્તરના	૩૦માં	ભાગની	કિંમત.
”	”	૧૦ના	”	૨૪માં	”	”
”	”	૧૨ના	”	૨૦માં	”	”
”	”	૧૬ના	”	૧૫માં	”	”
”	”	૨૦ના	”	૧૨માં	”	”
”	”	૨૪ના	”	૧૦માં	”	”
”	”	૩૦ના	”	૮માં	”	”
”	”	૪૮ના	”	૫માં	”	”

*હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

- ૧) આનાથી ૧૫ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૩૩૩ ગણા રૂપીઆ.
- ૩) પાંચથી ૧૧ ગણા રૂપીઆ. ૪) શિલિંગથી ૧૨ ગણા પૌડ.
- ૫) પેન્સ નોટલાજ પૌડ.

મનોયત્ન ૧૦.

- ૧) રૂ. ૩૭૫ ગાણી તો ૫ શેરનું થું ?
- ૨) રૂ. ૭૫૦ રીમ તો ૪ તાવનું થું ?
- ૩) રૂ. ૦)૩ નું ૫ શેર તો રૂ. ૪૫) નું કેટલું ?
- ૪) રૂ. ૧૧૫ માણી તો ૨ શેરનું થું ?
- ૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)૮ તો ૩૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૬) રૂ. ૧૫૦૦ ગાણી તો ૭૫ ગણનું થું ?
- ૭) ૫ શેરના રૂ. ૦)૮૧ ૧ તો ગાણીનું થું ?

*રૂ.૧૦ ગુણોત્તરમાં ૬ ગુણોત્તરથી ૩૦ ગણી કિંમત.

રૂ.૧૦ ગુણોત્તરમાં ૬ ગુણોત્તરથી ૨૪ ગણી કિંમત.

- ૮) ૩ કાગળનો પૈસો તો રીમનું થું ?
 ૯) ૩. ૩૫૫ એ રીમ તો ૮ તાવનું થું ?
 ૧૦) શેરની ૧ પાઈ તો ગાલ્લીનું થું ?
 ૧૧) ૧ પૈસાના બે કાગળ તો ૪ રીમનું થું ?
 ૧૨) ૨ શેરના ૩. ૦)ના તો માણીનું થું ?
 ૧૩) ૩. ૧૮૫૫ માણી તો ૨ શેરનું થું ?
 ૧૪) ૩. ૨૮ ગાલ્લી તો ૩. ૦૫૫નું કેટલું ?
 ૧૫) ૩. ૦)૩ નું ૪ શેર તો ભારનું થું ?
 ૧૬) ૩. ૧૫) ના ૩ રીમ તો ૬ તાવનું થું ?
 ૧૭) ૩. ૦૫૫ નું ૧૨ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું થું ?
 ૧૮) ૩ મણના ૩. ૩૫૫ તો ૩ શેરનું થું ?
 ૧૯) ૩ શેરનો એક પૈસો તો ૨ માણીનું થું ?
 ૨૦) ૩ ૭૫ રીમ તો ૭૫ પૈસાના કેટલા કાગળ ?
 ૨૧) ૧૫ રીમના ૩. ૨૫ તો ૬ તાવનું થું ?
 ૨૨) ૩. ૫૨૫ માણી તો ૩. ૦૫૫નું કેટલું ?
 ૨૩) ૩. ૧૦)ના ૨૫ રીમ તો ૧ ૫ ૧ તાવનું થું ?
 ૨૪) ૩. ૦)૫ નું ૪ શેર તો ભારનું થું ?
 ૨૫) ૪ તાવના ૩. ૦)૩ તો રીમનું થું ?

૩૨૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કાઢકો.

મણ ને નવટાંક; ખાંડી ને ૨૫ શેર; કળશી ને ૨ શેર; ભાર ને ૩ શેર; બેડીઈ ને ૪ શેર; મૈલ ને પોલ.

૪૦] પાંચમી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ચાર આના

ખારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

- ૧) રૂપીઆથી ૫ ગણી બદામ. ૨) આનાથી ૫ ગણી વીસવાસી.
- ૩) પૌડથી પોણા પેની.

*હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

- ૧) આનાથી ૨૦ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૫ ગણા રૂપીઆ.
- ૩) શિલિંગથી ૧૬ ગણા પૌડ.

મનોયત્ન ૧૧.

- ૧) રૂ. ૩૦) મણુ તો નવટાંકનું શું ?
- ૨) ૫ રૂપીઆભારના રૂ. ૦)ના તો મણુનું શું ?
- ૩) રૂ. ૪૫) ખાદી તો રાા શેરતું શું ?
- ૪) રૂ. ૨૫) કળશી તો ૪ અચ્છેતું શું ?
- ૫) રૂ. ૫૫) ભાર તો ૩ શેરતું શું ?
- ૬) રૂ. ૬૫) બેડીકં તો ૪ શેરતું શું ?
- ૭) ૩ પૌડમાં એક માસત રેલવ અંધાય તો ૧ પોલ રેલવે અંધવાતું અર્થ શું થાય ?
- ૮) રૂ. રાા મણુ તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?

+૩૨૦	ગુણોત્તરમાં	ના	ગુણોત્તરના	૪૦માં	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	“	૧૦ના	“	૩૨માં	“	“
૩૨૦	“	૧૬ના	“	૨૦માં	“	“
૩૨૦	“	૨૦ના	“	૧૬માં	“	“
૩૨૦	“	૩૨ના	“	૧૦માં	“	“
૩૨૦	“	૪૦ના	“	૮માં	“	“
૩૨૦	“	૬૪ના	“	૫માં	“	“

*૩૨૦ ગુણોત્તરમાં $\frac{1}{2}$ ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.

“ “ ૬૦ “ “ ૩૨ ગણી કિંમત.

- ૯) ૨૫ શેરના ૩. ૦૦૦ તો ખાંડીનું શું ?
 ૧૦) પોણા પાશેરના ૩૫ પૈસા તો ૩. ૬૫ નું કેટલું આવે ?
 ૧૧) નવટાંકતો ૧૫૫ પૈસો તો મળ્યું શું ?
 ૧૨) ૩. ૦)નાનું ૨૫૫ શેર તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
 ૧૩) ૩૫. ૫) શેર તો દોઢ પાશેરનું શું ?
 ૧૪) ૩. ૦)ના નું ૩ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મળ્યું શું ?
 ૧૫) ૩ પોણ સડક આધવાનું ખર્ચ ૧૫૫ પેન્સ ચાવ તો ૩ માધલ આધવાનું ખર્ચ શું થશે ?
 ૧૬) ૩. ૦)નાનું ૩૫૫ શેર તો ગાદ્દીનું શું ?
 ૧૭) ૧૦ શેરના ૩. ૭૫ તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું ?
 ૧૮) અઘોળ એલચીના ૩. ૦)ના આના તો મળ્યું શું ?
 ૧૯) ૩. ૨૦) માણી તો ૧૫૫ શેરનું શું ?
 ૨૦) ૩. ૦૦૦નું ૧૫૫ શેર તો માણીનું શું ?
 ૨૧) ૩. ૦)૦નું ૦૫૫ શેર તો ૬ મળ્યું શું ?
 ૨૨) ૩. ૧૬૦૦) નું વ્યાજ ૩. ૨૫) થયું તો ૩. ૫) નું વ્યાજ કેટલું થશે ?
 ૨૩) ૮ વર્ષમાં ૩. ૪૦૦ બચાવ્યા તો એ લેખે ૮ દિવસમાં શું બચાવ્યું હશે ?

પ્રકરણ ૬. પરચુરણ દાખલા.

મનોચિત્ર ૧૨.

સૂચના:—વ્યવહારમાં લાગુ પાડી દિસાજ મંડાવવા.

- ૧) કુડીના ૩. ૪૫૫ તો ૩. ૦૦૦ નાં કેટલાં નંગ ?
 ૨) ૩. ૧૮૫૫ની ૮૦ પત્રો મળે તો ૩. ૬૫૫ નાં કેટલાં ?

૪૨] ત્રીજી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રણ આના.

- ૩) ૪ કોડીના રૂ. ૧૫ તો ૧૦ નંગનું થું ?
- ૪) બેડીઆના ઠાણા રૂપીઆ તો રૂ. ૪૦૦નું કેટલું ?
- ૫) ૪ મણના રૂ. ૧૦૦ તો બેડીઆનું થું ?
- ૬) રૂ. ૧૨૫નું ૧૦૦૦ મણ તો ૧૦૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૭) કળશીના રૂ. ૭૦૦ તો ૨ મણનું થું ?
- ૮) ૩ મણના રૂ. ૩૦૦૦૦ તો શેરનું થું ?
- ૯) ગજના રૂ. ૨૦૦ તો રૂ. ૧૦૦૦નું કેટલું ?
- ૧૦) રૂ. ૩૦ ગજ તો ૩ તસુનું થું ?
- ૧૧) રૂ. ૨૩૦૦૦ તોબો તો ૪ વાલનું થું ?
- ૧૨) ૩ વાલના રૂ. ૨૦૦૦ તો ૧૦૦૦ તોલાનું થું ?
- ૧૩) રૂ. ૩૦૦૦નું ૩ ગજ તો ૧૦૦ તસુનું થું ?
- ૧૪) ૭ તસુના રૂ. ૧૦૦૦ તો ૨૦ ગજ ૨ તસુનું થું ?
- ૧૫) રૂ. ૧૨૦૦૦ સેંકડો તો રૂ. ૧૦૦૦૦૦૦ કેટલા નંગ ?
- ૧૬) રૂ. ૩૦૦૦૦ હજાર તો ૧૨૫ નંગનું થું ?
- ૧૭) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૬૦૦૦ તો હજારનું થું ?
- ૧૮) રૂ. ૬૦૦૦ ના ૨૫ નંગ તો ૨ સેંકડાનું થું ?
- ૧૯) રૂ. ૧૦૦૦ ૨૫ નંગ તો ૨૦૦ રૂપીઆનાં કેટલા નંગ ?
- ૨૦) રૂ. ૧૦૦૦નું ૨ શેર તો ૧૦ શેરનું થું ?
- ૨૧) રૂ. ૩૦૦૦નું શેર તો નવટાકનું થું ?
- ૨૨) રૂ. ૪૦૦૦ શેર તો ૨ અષોળનું થું ?
- ૨૩) રૂ. ૭૦૦૦ એકર તો ૫ ચુકાનું થું ?
- ૨૪) ૫ ચુકાના ૧૫ રૂપીઆ તો એકરનું થું ?
- ૨૫) રૂ. ૧૦૦ બાર તો રૂ. ૧૦૦૦ કેટલું ?
- ૨૬) રૂ. ૧૦૦ એ હજાર તો રૂ. ૧૦૦૦૦૦ કેટલાં નંગ ?

- ૨૭) ૩. ૧૨૩૩ માણી તો ૩. ૧૧-નાનું કેટલું ?
 ૨૮) ભારના ૨૫૫૩ રૂપીઆ તો ૩ મણનું શું ?
 ૨૯) ૩. ૭૩૩ ભાર તો ૩. ૦૩૩૩૩નું કેટલું ?
 ૩૦) ૩. ૪૩૩ મણ તો ૩. ૦-નાનું કેટલું ?
 ૩૧) ૩૩ ભારના ૯૮ રૂપીઆ તો ૩. ૧૩૩નું કેટલું ?
 ૩૨) ૨ ડઝનના ૩. ૦૩૩૩ તો ૩. ૭૩૩ કેટલાં નંગ ?
 ૩૩) ૩. ૦)૩૩૩ દુટ તો ૧૩ ઈંચનું શું ?
 ૩૪) ૫ દુટ ૪ ઈંચના ૩ આના તો ૮ ઈંચનું શું ?
 ૩૫) ૩. ૧૮૩૩ મહીનો તો ૩૩૩ દિવસનું શું આપવું ?
 ૩૬) ૩. ૫૬૩ મહીનો તો ૩. ૩૩૩૩ કેટલા દિવસ ?
 ૩૭) ૩. ૨૩૩૩ ખાંડી તો ૨૩ મણનું શું ?
 ૩૮) ૩. ૨૯૩૩ વીંછુ તો ૩. ૩૩૩૩૩નું કેટલું ?
 ૩૯) ૧૩૩ રતીના ૩. ૦)૩૩૩ તો ૯ વાસ ૧ રતીનું શું ?
 ૪૦) શેર ૦)૩૩૩૩ ૩. ૦)૩૩૩ તો ૨૩ શેરનું શું ?
 ૪૧) ૭૩ શેરના ૩. ૧૩૩૩ તો ૩ મણનું શું ?
 ૪૨) ૩. ૪૫ વર્ષ તો ૦૩૩ મહીનાનું શું ?
 ૪૩) ૩. ૩૬૦)નું વર્ષ તો ૨૦ રૂપીઆમાં કેટલા દિવસ ?
 ૪૪) ૧૩૩ મણ ૫ શેરના ૩. ૧૩૩૩૩ તો ગાલ્લીનું શું ?
 ૪૫) ૨૩ મણના ૩. ૬૩ તો ૨ ખાંડીનું શું ?
 ૪૬) ૩. ૨૩૩૩૩ ૫૩ મણ તો ૩. ૦)૩૩૩૩૩નું કેટલું ?
 ૪૭) ૩. ૦૩ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૪૮) ૩. ૦૩ શેર તો ૩. ૦)૦૩૩૩નું કેટલું ?
 ૪૯) ૧૩ મણના ૩. ૦૩૩૩૩ તો ખાંડીનું શું ?
 ૫૦) ૩. ૧૩૩૩૩ તોલો તો ૨ વાજનું શું ?

૪૪] બાળવર્ગનો “મુખગણિત શિક્ષક” દોઢ આનો.

- ૫૧) ૩. ૪૬૫૫૫૫ = ગાલ્લી તો ૧૫૫ મધ્ય ૫ શેરનું થું ?
 ૫૨) ૩. ૧૭૫ સેંકડો તો ૬૫ નંગનું થું ?
 ૫૩) ૩. ૨૪૫૫ તોલો તો ૩. ૧૫૦૫૫નું કેટલું ?
 ૫૪) ૩. ૧૨૫ ગ્રોસ તો ૯ નંગનું થું ?
 ૫૫) ૩. ૧૬૫ કોથળો તો ૧૨૫ શેરનું થું ?
 ૫૬) ૩. ૬૨૫ હમ્પર તો ૩. ૩૫૫૫૫નાં કેટલાં નંગ ?
 ૫૭) ૧૫ દિવસના ૩. ૩૫૫ તો વરસનું થું ?
 ૫૮) ૧૨૫ નંગના ૩. ૦૫૫૫૫ તો ૨૦ નંગનું થું ?
 ૫૯) ૩. ૪૫૫નું ૩૫ ગજ તો ૩. ૦૦૫૫૫નું કેટલું ?
 ૬૦) ૩૫૫ તોલના ૩. ૨૨૫ તો ૭૫ વાલનું થું ?
 ૬૧) ૩. ૧૫૫ના ૮ નંગ તો ૩. ૦૫૫૫નાં કેટલાં નંગ ?
 ૬૨) ૩. ૦૫૫નું મધ્ય તો ૨૫ શેરનું થું ?
 ૬૩) ૭૫ ગુઠાના ૩. ૬૫૫ તો એકરનું થું ?
 ૬૪) ૩૫ વાલના ૩. ૦૫૫૫ તો તોલનું થું ?
 ૬૫) ૩. ૮૫૫ મધ્ય ખાંડ તો ૫ શેરનું થું ?
 ૬૬) ૧૫૫ પૈસાનું નવટાંક તો ૩. ૦૫૫૫નું કેટલું ?
 ૬૭) ૩ અધોળનો ૩. ૦૫૫૫ તો ૩ શેરનું થું ?
 ૬૮) ૩. ૩૫૫ શેર તો અધોળનું થું ?
 ૬૯) ૩. ૨૫ માસો તો રતીનું થું ?
 ૭૦) નવટાંકનો ૩. ૦૫૫૫ તો શેરનું થું ?
 ૭૧) ૩. ૩૫૫ શેર તો શેર ૦૫૫૫નું થું ?
 ૭૨) શેરના ૩. ૦૫૫૫ તો શેર ૬૫૫૫નું થું બેસે ?
 ૭૩) માસાનો ૩. ૦૫૫ તો ૨૫ રતીનું થું ?
 ૭૪) ૩. ૦૫૫૫નું શેર ૦૫ કોપરેલ તો શેર ૨૫૫૫નું કેટલું ?
 ૭૫) ૩. ૦૫૫૫નાં નવટાંક ચારોળી તો ૨૫ શેરનું થું ?

- ૭૬) ૧ શેરનો ૩. ૦)૦ તો ૩૫૫ મણનું થું ?
 ૭૭) ૩. ૨૫૦ મણ તો ૫ શેરનું થું ?
 ૭૮) ૩. ૦૦૦ શેર ૭૩ તો ૬ અધોળનું થું ?
 ૭૯) ૩. ૦૦૦ શેર શેર તો શેર ૦૦૦નું થું ?
 ૮૦) ૦૦૦ નવટાંક અદામ તો ૨૫ શેરનું થું ?
 ૮૧) ૨ અધોળના ૩. ૦)૦ તો ૨૫ શેરનું થું ?
 ૮૨) ૧૫ શેર દૂધના ૩. ૦)૦ તો ૪૫ પાઇનું કટલું ?
 ૮૩) દોઢ પાશેરની ૪ પાઇ તો ૪ આનાનું કટલું ?
 ૮૪) ૩. ૦)૦ તો ૨૫ શેર એઆ મજે તો ૧૫૫ મણ ૨ શેરનું થું ?
 ૮૫) ૩. ૩) નું મણ તો ૩૫ આનાનું કટલું ?
 ૮૬) ફક્તિંગ મુસાફરીની ૧૫ પેન્સ તો ૨૫ માઇલનું થું બેસે ?
 ૮૭) ૨૫ ફક્તિંગની મુસાફરી ૨ ફિલિંગમાં થાય તો ૧ માઇલની મુસાફરીનું થું બેસે ?
 ૮૮) મણ વેગળના ૩. ૧૦૦ તો ૩. ૨)૦૦માં કટલા આવશે ?
 ૮૯) નવટાંકનો ૩. ૦)૦ તો ૩. ૨)૦૦માં કટલું આવે ?
 ૯૦) ૩૫ પૈસાનું ૫ શેર મજે તો ૩. ૦૦૦નું કટલું આવે ?
 ૯૧) શેરનો ૩. ૦)૦૦ તો ૩. ૧૦૦માં કટલું આવે ?
 ૯૨) ૮૫ ડઝન ૧ નંગના ૧૨૫ રૂપિયા તો ૧૫ નંગનું થું ?
 ૯૩) પૌંડ વજનના ૩૫ પૌંડ પડે તો ૧૫ ઓસનું થું ?
 ૯૪) ૧૫ ઓસ દવાની ૧૫ શિલિંગ બેસે ૨૫ પૌંડમાં કટલી દવા આવશે ?
 ૯૫) ૩. ૧૦)૦ એ માણી વાલ મજે તો ૧૫ મણનું થું ?
 ૯૬) ૩. ૧૩૨) એ બાર તો ૪૫ મણનું થું ?
 ૯૭) ૩. ૨૫૫ એ તોલો સોનું તો ૧ વાલ ૧ રતીનું થું ?
 ૯૮) ૩. ૧૨૦ એ બેડીકં દા મણનું થું ?
 ૯૯) ૩. ૧૫૦૦ દબાર તો ૧૨૫ નંગનું થું ?

- ૧૦૦) ૩. ૧૧૧ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૧૦૧) ૩. ૪૧૧ મથ તો ૨૧ શેરનું શું ?
 ૧૦૨) ૩. ૦૩ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૧૦૩) ૩. ૧૫) ઠળશી તો ૪ શેરનું શું ?
 ૧૦૪) ૫ પૈસાનું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?
 ૧૦૫) ૩. ૧૨૧૧ ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
 ૧૦૬) ૨૧ શેરના ૩. ૦૩૧૧ તો મથનું શું ?
 ૧૦૭) ૩. ૦૩ વાલ તો ૦૧ તોલાનું શું ?
 ૧૦૮) ૩. ૧૧૧ મથ તો ૨૧ શેરનું શું ?
 ૧૦૯) ૩. ૧)નું ૧૧ મથ તો બારનું શું ?
 ૧૧૦) ૧૧ મથ કેરીના ૩. ૩) તો ૨૧ ઠળશીનું શું ?
 ૧૧૧) ૩. ૧૧નું ૦૧૧ મથ તો ૦૧૧ શેરનું શું ?
 ૧૧૨) એક આનાનું ૨૧ શેર તો ૨૧ મથનું ?
 ૧૧૩) શેરના ૩ આના તો શેર ૦)નું શું ?
 ૧૧૪) એક રૂપીઆનું ૧૨ શેર તો ૦૧ શેરનું શું ?
 ૧૧૫) ૩. ૨૧૧ ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
 ૧૧૬) ૩. ૦)ના નું એક અધોળ તો ૩. ૨૧નું કેટલું ?
 ૧૧૭) ૩. ૩૧૧ મથ તો ૫ શેરનું શું ?
 ૧૧૮) ૩. ૧૫૧ ઠળશી તો ૨૧ મથનું શું ?
 ૧૧૯) ૩. ૦૧૧નું વાલ તો ૧૧ તોલાનું શું ?
 ૧૨૦) ૨૧ ગદિઆણાના ૩. ૪૦) તો ૩. ૧૧ નું કેટલું આવે ?
 ૧૨૧) ૩. ૧)ની ૩ શેર બરશી તો ૩. ૦૩ ની કેટલી ?
 ૧૨૨) ૩. ૦૩૧ ૧નું ૨૧ શેર તો અધોળનું શું ?
 ૧૨૩) શેર ૦)ના ૩. ૦)નું તો સવા પાંચશેરનું શું ?

પાંચમા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક” ચાર આના. [૪૭]

- ૧૨૪) ૨૧ શેરનો એક પૈસો તો ૩૧ મણ ૪ શેરનું થું ?
 ૧૨૫) ૩. ૦)નું ૨૧ શેર તો ૩. ૦)નું કેટલું ?
 ૧૨૬) ૩. ૦)નાનું ૫૧ શેર તો મણનું થું ?
 ૧૨૭) ૭૧ શેરનો એક રૂપિયા તો ૭૧ મણનું થું ?
 ૧૨૮) મણના ૩. ૧૧ના તો કળશીનું થું ?
 ૧૨૯) ૭ પૈસાનું વાલ તો ૦૧ ગઢિઆણાનું થું ?
 ૧૩૦) મણના ૩. ૧૧ના તો કળશીનો ભાર શો ?
 ૧૩૧) ૩. ૧૧ના મણ તો ૩. ૦૧નાનું કેટલું ?
 ૧૩૨) ૩. ૦)નાનું અધેળ તો ૧૧ શેરનું થું ?
 ૧૩૩) ૨૧ શેરના ૧૨૧ પૈસા તો ૧૧ મણનું થું ?
 ૧૩૪) ૩. ૦)નાનું અધેળ તો ૩. ૧૧નાનું કેટલું ?
 ૧૩૫) અધેળનો ૩. ૦)ના તો ૩. ૦૧નાનું કેટલું ?
 ૧૩૬) ૩. ૧૭ના કળશી તો ૩. ૧)ના ૧૧ પાછનું કેટલું ?
 ૧૩૭) ૧૧ મણના ૩. ૧)ના તો ખાડીનું થું ?
 ૧૩૮) ૩. ૪૨)નું વપ તો ૦૧૧ મહીનાનું થું ?
 ૧૩૯) ૨ મણના ૩. ૨)ના તો બેડીઆનું થું ?
 ૧૪૦) ૩. ૧૧૧ મહીનો તો ૩. ૨૧નામાં કેટલા દિવસ ?
 ૧૪૧) ૧૧ મણના ૩. ૨૧ તો ભારનું થું ?
 ૧૪૨) ૪૧ મણના ૩. ૦૧ના તો ૩ મણનું થું ?
 ૧૪૩) ૩. ૨૫ના તોલો તો ૨ વાજનું થું ?
 ૧૪૪) ૩. ૩૫ સેંકડો તો ૩. ૨)ના કેટલા નંગ ?
 ૧૪૫) ૩. ૪૩ના હજાર તો ૪૨૧ નંગનું થું ?
 ૧૪૬) ૦૧૧ હજારના ૩. ૦)ના તો બોસનું થું ?

૪૮] શુભસતની સાંભૂજોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

- ૧૪૭) ૩. ૧૨૧ સેંકડો તો ૩. ગાત્રના કેટલા નંગ ?
 ૧૪૮) ૩. ૫૦નું ૧૧ મણ તો ૧૧ મણનું શું ?
 ૧૪૯) ૩. ૧૮૧૧ ભાર તો ૨૪ શેરનું શું ?
 ૧૫૦) ૩. ૪૫નું વર્ષ તો ૩. ૨૧૧૧માં કેટલી મુદત ?
 ૧૫૧) ૩. ૨૪૧૧ તોલો તો ૦૧ વાલ ૦૧૧ રતીનું શું ?
 ૧૫૨) ૧૧ મણના ૩. રાત્ર તો ભારનું શું ?
 ૧૫૩) ૩. ૪૧નું મણ તો ૧૧ શેરનું શું ?
 ૧૫૪) ૩. ૬૪૧૧ બેડીકં તો મણનું શું ?
 ૧૫૫) ૩. ૫૪૧૧ બેડીકં તો મણનું શું ?
 ૧૫૬) વાલના ૩. ગાત્રના તો તોલનું શું ?
 ૧૫૭) ૩. ગાત્રનું વાલ તો ૧ ગદિઆણા શું ?
 ૧૫૮) ૩. ૧૧૧૧ કળશી તો ૪૧૧ મણનું શું ?
 ૧૫૯) ૦૧ મણની દળામણી ૩. ૦)ના તો કળશીનું શું ?
 ૧૬૦) ૩. ૫૨૧૧ બેડીકં તો ૨ બેડીઆ ૪ મણનું શું ?
 ૧૬૧) ૩. ૨૧૧૧ મણ તો ૩૧૧૧ શેરનું શું ?
 ૧૬૨) ૩. ૨૧૧૧૧ મણ તો ૧૧૧૧ શેરનું શું ?
 ૧૬૩) ૩. ૨૧૧૧ બેડીકં તો ૨૧૧૧ બેડીઆ ૫ મણનું શું ?
 ૧૬૪) તોલના ૩. ગાત્ર તો ૦૧ ગદિઆણા ૨ વાલનું શું ?
 ૧૬૫) ૨૧૧ શેરના ૭૧૧ આના તો ૨૧૧ મણનું શું ?
 ૧૬૬) ૩. ગાત્રનાનું મણ તો બેડીઆનું શું ?
 ૧૬૭) ૨ વાલનો ૩. ૧૧૧૧૧ તો ૩ તોલનું શું ?
 ૧૬૮) ૩. ગાત્ર મણ મીઠું તો ૮૧૧૧૧નું કેટલું ?
 ૧૬૯) ઐક આનાનું ૩૧૧ વાલ તો ૧૨૧ તોલનું શું ?
 ૧૭૦) ૩. ૧૮૧૧૧ શેર તો ૩૫૧૧૧૧૧નું શું ?

- ૧૭૧) ૩. ૦) ત્રાનું ૧ શેર તો ૩૫ મળતું થું ?
 ૧૭૨) ૩. ૨૭૫ મહીનો તો ૧૨ દિવસનું થું આપવું ?
 ૧૭૩) કોડીના ૩. ૨૮૫૫ તો ૪ નંગનું થું ?
 ૧૭૪) ૩. ૧૬૫૫ ખાંડી તો ૩. ૫૭૫ માં કેટલું આવશે ?
 ૧૭૫) ૩૫ નળીઆના ૩. ૧૫૫૫ તો કોડીનો ભાવ શો ?
 ૧૭૬) ૩. ૧) ની ૫ કોડી તો ૯ નંગનું થું ?
 ૧૭૭) ૩. ૧૫૫૫ ગ્રેસ તો ૨ ગ્રેસ ૪ ડઝનનું થું ?
 ૧૭૮) ૩. ૨૬૫૫ સેંકડો તો કોડીનું થું ?
 ૧૭૯) ૩. ૩૯૫૫ તું એકર તો ૩. ૪૫૫૫ તું કેટલું ?
 ૧૮૦) વીંધાના ૩. ૩૪૫ તો ૩. ૧૨૫૫૫ માં કેટલું આવે ?
 ૧૮૧) ૩. ૧) તું ૧૫૫ વાર તો ૫૫ ગજનું થું ?
 ૧૮૨) ૩. ૪૫૫ એ વાર તો ૩. ૫૫ તું કેટલું ?
 ૧૮૩) ૬ વારનો ૩. ૧) તો ૨૪૫૫ ગજનું થું ?
 ૧૮૪) ગજના ૩. ૧૦૫ તો ૩. ૦૫૫ માં કેટલું આવે ?
 ૧૮૫) ૩. ૧) તું ૧૦ ગજ તો ૩. ૧૫૫૫ તું કેટલું આવે ?
 ૧૮૬) ૮૫ મળતો ૩. ૧) તો ૫૫ વારનું થું ?
 ૧૮૭) ૩. ૧૫૦) તું ૨ ટકા લેખે ૧૫ વર્ષનું વ્યાજ થું ?
 ૧૮૮) ૩. ૨૫૫૫ ગજ તો ૧૫ વાર ૬ તસુનું થું ?
 ૧૮૯) ૩. ૩૨૫૫ ૧ પામતો તોલો તો ૧૫૫ ગદિઆણા ૩૫૫ વાલ
 ૦૫૫ રતીનું થું ?
 ૧૯૦) ખાંડીના ૩. ૩૭૫ તો ૩. ૦) તું કેટલું આવે ?
 ૧૯૧) ૩. ૨૦) તું ૩૩૫ મળ તો ૩. ૬૫૫ તું કેટલું ?
 ૧૯૨) હજારના ૩. ૪૫૫ તો ૬૦ નંગનું થું ?
 ૧૯૩) ૩. ૧૨૫ સેંકડો તો ૩. ૧૫૫ નાં કેટલાં નંગ ?

૫૦] ત્રીજા પાઠ્યપુસ્તક “અુખગણિત શિક્ષક” અહીં આના.

- ૧૯૪) ૩. ૪૦) તું ૩૫ વર્ષનું બાજુ ૩. ૭ થયું તો દર કેટલો ?
- ૧૯૫) ૨૫૦૦ નળીઆના ૩. ૧૮૫૫ તો સેંકડોનો ભાવ શો ?
- ૧૯૬) ૩. ૧૭૫ મજુ તો શેર ૧૩૫૫નું થું ?
- ૧૯૭) ૩. ૯૩૫૫ સેંકડો ૧૫૨૦ નંગનું થું ?
- ૧૯૮) ૩. ૨૫૫૫ ગજ તો ૭ ગજ ૨૫ તસુનું થું ?
- ૧૯૯) ગજના ૩. ૮૫૫ તો ૩ ૧)નું કેટલું ?
- ૨૦૦) શેજના ૩. ૦૫૫ ૧ પામ તો વર્ષનું થું ?
- ૨૦૧) ૩. ૦)૫૫ તું ૧૫૫ વાલ તો ૨૫ તોલાનું થું ?
- ૨૦૨) ૩. ૩૫૫૫૫નું ૦૫૫ મજુ ૯૫૫૫ શેર તો ૪૫૫૫ શેરનું થું ?
- ૨૦૩) ૩૫૫ શેરના ૩. ૧૫૫૫૫ તો ૬ શેરનું થું ?
- ૨૦૪) ૩. ૨૭૫૫ તું ૧૫૫ મજુ તો ૩. ૦૫૫૫ તું કેટલું આવે ?
- ૨૦૫) ૧૫૫ શેરના ૩. ૦)૫૫૫ તો ૧ મજુ ને શેર ૦૫૫૫૫નું થું ?
- ૨૦૬) વર્ષના ૩. ૧૪૬૫૫ તો ૩. ૩૦૫૫૫૫ માં કેટલા દિવસ ?
- ૨૦૭) ૩. ૨૩૫૫૫ મજુ તો ૩. ૨૫૫૫ માં કેટલું આવે ?
- ૨૦૮) ૩. ૦)૫૫૫૫ તું ૩ તસુ તો ૪૫૫૫ વારનું થું ?
- ૨૦૯) ૧ મજુના ૩. ૧૭૫૫૫ તો ૩. ૦)૫૫૫૫ તું કેટલું ?
- ૨૧૦) ૩. ૪૫૫૫ ગાદી તો ૩. ૦૫૫૫૫ તું કેટલું ?
- ૨૧૧) તોલાનો ૩. ૧૫૫૫૫ તો ૧૫૫૫ વાલ ૧૫૫૫ રતીનું થું ?
- ૨૧૨) ૦૫૫૫ મજુના ૩. ૫)૫૫૫૫ તો અધોળનું થું ?
- ૨૧૩) ૬ પૈસાનું શેર ૩૫૫૫૫ તો ૧૦૫૫૫૫ પૈસાનું કેટલું ?
- ૨૧૪) ૩. ૨૧)૫૫૫૫ મજુ તો ૩. ૪૫૫૫૫૫ તું કેટલું ?
- ૨૧૫) ૩૫૫૫૫ મજુના ૩. ૩૫૫૫૫૫૫ તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
- ૨૧૬) ૩. ૯)૫૫૫૫૫ ૧૨ દિવસ તો મહીનાનું થું ?
- ૨૧૭) ૩. ૧૫૫૫૫૫૫ મજુ તો ૧૫૫૫૫૫૫ ખાંડી ૩ મજુનું થું ?

શ્રીયા ધીરજીનો “મુખગણિત ચિકિત્સક” આર આના. [૫૧

- ૨૧૮) રૂ. ૭૫) વર્ષ તો ૩ માસ ૧૨ દિવસનું થું ?
- ૨૧૯) ખાંડીના રૂ. ૧૮૧૧૧ તો રૂ. ૦)ના નું કેટલું ?
- ૨૨૦) મજુના રૂ. ૧૧૧૧૧ તો ૨ શેરનું થું ?
- ૨૨૧) રૂ. ૨૦૧ નું ૩૩૧૧ મજુ તો રૂ. ૬૧૧૧ નું કેટલું ?
- ૨૨૨) ૩ તસુના રૂ. ૦)ના તો ૨૧ મજુનું થું ?
- ૨૨૩) રૂ. ૫૧૧ નું ગજ તો રૂ. ૦૧૧૧ નું કેટલું ?
- ૨૨૪) રૂ. ૩૧૧૧ નું મજુ તો રૂ. ૦૧૧૧૧ નું કેટલું ?
- ૨૨૫) મહીનાના રૂ. ૬૧૧૧ તો ૫ દિવસનું થું ?
- ૨૨૬) રૂ. ૨૬૧ મહીનો તો ૧૦ દિવસનું થું ?
- ૨૨૭) રૂ. ૧) નું ૧૧૧ શેર તો રૂ. ૦)ના નું કેટલું ?
- ૨૨૮) રૂ. ૧) નું ૧૧૧ શેર તો ૭૧૧ રૂપિયાનારનું થું ?
- ૨૨૯) રૂ. ૩૧૧૧૧૧ માસ્તી તો કળશીનું થું ?
- ૨૩૦) ઝોક પૈસાની ૨ સ્ટીક મળે તો રૂ. ૫)માં કેટલી સ્ટીક આવે ?
- ૨૩૧) રૂ. ૪૬૧૧૧ વૌધુ તો રૂ. ૧૮૧૧૧ નું કેટલું આવે ?
- ૨૩૨) રૂ. ૧૧ ના ૨૫ નંગ તો કોડીનું થું ?
- ૨૩૩) રૂ. ૩૧૧ ગજ તો ૩૧૧ ગજ ૩ તસુનું થું ?
- ૨૩૪) રૂ. ૨૫૧૧ બાર તો ૭ મજુ ૫ શેરનું થું ?
- ૨૩૫) રૂ. ૩૧૧૧૧૧ મહીનો તો રૂ. ૬૧૧૧ માં કેટલા દિવસ ?
- ૨૩૬) રૂ. ૨૩૧૧ હજાર ૨૩૫૦૦ નંગનું થું ?
- ૨૩૭) રૂ. ૦)ના ૨૦ નંગ તો ૨૫૦૦ નંગનું થું ?
- ૨૩૮) રૂ. ૧૬) ના હજાર તો રૂ. ૧) ના કેટલાં નંગ ?
- ૨૩૯) પાંચના ૨૧૧ નંગ પડે તો બે હજારનું થું ?
- ૨૪૦) હજારના રૂ. ૩૭૧૧ તો રૂ. ૦)ના કેટલા નંગ ?
- ૨૪૧) રૂ. ૧૧૧૧ ના ૧૨૫ નંગ તો સોંકાનું થું ?

- ૨૪૨) ૩ શેરનો ૩. ૦)ના તો ૧૫ કળશીનું થું ?
 ૨૪૩) ૩. ૨૫૫= ગજ તો ૮ તસુનું થું ?
 ૨૪૪) ૪૫ નંગના ૩. ૧)ના તો સેકડાનું થું ?
 ૨૪૫) ૩. ૧૫= સેકડો તો ૩. ૧) ના ના કેટલા નંગ
 ૨૪૬) ૩. ૨૫ સેકડો તો ૩. ૧૫ ના કેટલા નંગ ?
 ૨૪૭) ૦૫૫ શેરનો ૩. ૦)ના તો ૩. ૭૨નું કેટલું ?
 ૨૪૮) ૩. ૧૫ ના ૮૫ નંગ તો સેકડાનું થું ?
 ૨૪૯) ૬૦ નંગનો ૩. ૧૫ તો સેકડાનું થું ?
 ૨૫૦) ૩. ૧૫ ના ૪૫ નંગ તો હજારનું થું ?
 ૨૫૧) પાંચનું ૨૫ શેર તો ૦૫ ગાદી પ મળુનું થું ?
 ૨૫૨) ૩. ૦૫ ના ૧૨૦ નંગ તો ૪ નંગનું થું ?
 ૨૫૩) ૧૫ ગજના ૩. ૦)ના તો ૩. ૨૫ નું કેટલું આવે ?
 ૨૫૪) ૩. ૫૫ કોડી તો હજારનું થું ?
 ૨૫૫) ૩. ૨૪) આડી તો ૧૫૫ મળુ પ શેરનું થું
 ૨૫૬) ૩. ૦)ના શેર તો ગાદીનું થું ?
 ૨૫૭) ૫ દિવસના ૩. ૦)ના તો ૨ મહીના ૨ દિવસનું થું ?
 ૨૫૮) ૩. ૦) નું ૬૫ શેર તો ૧૫ મળુનું થું ?
 ૨૫૯) ૩. ૦)ના બ્યાજ મેળવવા ૩. ૧૦૦) રોકવા તો ૩. ૫૦)
 બ્યાજ મેળવવા થું રોકવું ?
 ૨૬૦) એક રૂપીએ ૫ પાંચ કર બરવો પડે તો ૩. ૭૫ કર કેટલાની
 આવક હોય તો બરવો પડે ?
 ૨૬૧) ૩. ૩૦= મળુ દૂધ મળે તો ૧૫ મળુ પ શેરનું થું ?
 ૨૬૨) ગોળ ૩. ૦)ના શેર મળે છે તો ૩. ૩૦)ના કેટલો આવશે ?

પહેલી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” અઢી આના. [૫૩

- ૨૬૩) એક રૂપીએ રૂ. ૦)૦ કર બરવો પડે છે તો એ લેખે મારે રૂ.
૦ કર બરવો પડે છે ત્યારે મારી ચોકખી આવક કેટલી ?
- ૨૬૪) રૂ. ૨૧૧ ખાડી તો ૨૫ શેરનું થું ?
- ૨૬૫) એકરના રૂ. ૨૪૫) તો ૧૧ ગુંઠાનું થું ?
- ૨૬૬) ૧૦૦ નાળિયેરના રૂ. ૯૦૦ તો રૂ. ૨૦૦૦ ના કેટલા ?
- ૨૬૭) રૂ. ૧૧૧ કોથળો તો ૬૧ શેરનું થું ?
- ૨૬૮) રૂ. ૧૩૬) માર તો ૦૧૧ મથુનું થું ?
- ૨૬૯) ૫ ટકા લેખે રૂ. ૩૨૦) નું દોઢ વર્ષનું બ્યાજ થું ?
- ૨૭૦) રૂ. ૨૦૦૦ ૧૧ ગુંઠો તો એકરનું થું ?
- ૨૭૧) ૬૧ નંગના રૂ. ૦૦૦ તો સેંડકાનું થું ?
- ૨૭૨) રૂ. ૦૦૦ નું ૭૧ શેર તો કોથળાનું થું ?
- ૨૭૩) ૧૧૧ મથુના રૂ. ૨૦ તો ૨ મારનું થું ?
- ૨૭૪) રૂ. ૨૦૦૦ નું ૧૧ ગજ તો ૨ ગજનું થું ?
- ૨૭૫) ૫ શેરના ૦)૦ તો બેડીઆનું થું ?
- ૨૭૬) રૂ. ૩)૦૦૦ ૨૧૧ શેર તો કળશીનું થું ?
- ૨૭૭) રૂ. ૦૦૦ નું ૫ શેર તો બેડીઆનો ભાવ શો ?
- ૨૭૮) રૂ. ૨૦૦૦ શેર તો રૂ. ૦૦૦૦ કેટલું ?
- ૨૭૯) રૂ. ૨૦૦૦૦ બેડીકં તો ૧૫ શેરનું થું ?
- ૨૮૦) રૂ. ૧)૦૦૦ નું ૭૧ શેર તો રૂ. ૭૦૦૦૦ કેટલું ?
- ૨૮૧) ૨૧૧ શેરના ૩૧૧ પૈસા તો ૧૬ મથુનું થું ?
- ૨૮૨) ૩ પૈસાનું ૧૧૧ શેર તો રૂ. ૧૧૧૦૦ કેટલું ?
- ૨૮૩) ૫ શેરની ૯ પાઈ તો ૨ કળશીનું થું ?
- ૨૮૪) ૧૧ શેરના ૩૧૧ પૈસા તો ૮ મથુનું થું ?
- ૨૮૫) રૂ. ૮૦૦૦૦ ૭ મથુ તો ૭ શેરનું થું ?

૫૪] શુદ્ધશતની સાં ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

- ૨૮૬) ૩. ૨૫૬) બેડીછં તો ૩. ૧)નું કેટલું ?
 ૨૮૭) ૩. ૮૪) ખાંડી તો ૩. પાનું કેટલું ?
 ૨૮૮) એક આનાનું ૧૫ શેર તો ૧૧ ગાલ્લી ૩ મણનું શું ?
 ૨૮૯) ૩. ૭૨) ભાર તો ૩. ગંગા નું કેટલું ?
 ૨૯૦) ૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૦ અને સાઠા તોલે ૩૨ મણ પાકાના કાચા મણ કેટલા ?
 ૨૯૧) ૩. ૩૭૧ ખાંડી તો ૧૨૧ શેરનું શું ?
 ૨૯૨) ૭૧ પેન્સનું ૨૨૧ એન તો ૧ ટ્રોપ પૌડનું શું ?
 ૨૯૩) ૩. ૨૭૧ ખાંડી તો ૧૧ શેરનું શું ?
 ૨૯૪) ૩. ૦)નું ૦૧ શેર તો કળશીનું શું ?
 ૨૯૫) ૩. ૯૦) ભાર તો ૪ મણનું શું ?
 ૨૯૬) ૩. ૭૬૧૧૧ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
 ૨૯૭) ૨ પૈસાના ૪ તાવ તો ૩. ૭૧ ના કેટલા કાગળ ?
 ૨૯૮) ૫ શેરના ૩ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
 ૨૯૯) ૩. ૦૧૧નું ૫ શેર તો ૧૧ ખાંડાનું શું ?
 ૩૦૦) ૨ પાંડનું ૫ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
 ૩૦૧) ૩. ૩૧૧ શીમ તો ૨૧ શીમ ૨ તાવનું શું ?
 ૩૦૨) ૩. ૦૧૧૧ નું ૫ શેર તો ૧૧ કળશી ૨૧ મણનું શું ?
 ૩૦૩) ૨૪ શેર પાકાના ૪૨, ૪૪, ૪૫, ૪૮ અને સાઠા તોલે કાચા શેર કેટલા ?
 ૩૦૪) ૧ આનાનું ૩ શેર તો ૪૧ માણીનું શું ?
 ૩૦૫) ૫૨૧ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
 ૩૦૬) ૩. ૪૫)નું વર્ષ તો ૧૧ માસ ૧૧ દિવસનું શું ?
 ૩૦૭) મણે ૨, ૨૧, ૨૧, ૩, ૩ અને ૪ શેર આરદાન કાપતો ૨૪ મણનું બાકી તોલ શું રહેશે ?

પાંચમા ધૈર્યનો “મુખગચિત શિક્ષક” ચાર આના. [૫૫]

૩૦૮) ૧ પેનની ૨ પાઈ તો ૩. ૧)નાં કેટલી આવશે ?

૩૦૯) ૩. ૪૫) બાર તો ૪ શેરનું થું ?

૩૧૦) બારના ૩. ૩૭ા તો ૩. ૦ાનું કેટલું ?

૩૧૧) ૨ા શેરના ૩. ૦)નું તો ૩. ૦ાનું કેટલું ?

૩૧૨) રોમના ૩. ૫) તો તાવનું થું ?

૩૧૩) ૫ શેરના ૩. ૦ાનું તો ગાદીનું થું ?

૩૧૪) ૩. ૨૭ા ગાદી તો ૨ા મણનું થું ?

૩૧૫) ૪૨ તોલે ૨૧ મણનું, ૪૪ તોલે ૫૫ મણનું. ૪૫ તોલે ૬૭ા મણનું, ૪૮ તોલે ૮૪ મણનું, અને ૬૦ તોલે ૭૫ મણ કાચાના પાકા મણ કેટલા ?

૩૧૬) ૩. ૬ા સેંકડો તો ૧૦ નંગનું થું ?

૩૧૭) ૩. ૧ા તોલો તો ૩. ૦ાના માં કેટલું આવે ?

૩૧૮) ૩. ૭ા રીમ તો ૨ તાવનું થું ?

૩૧૯) ૩. ૧૫) ના ૫ રીમ તો ૫ તાવનું થું ?

૩૨૦) ૩. ૭ા મણ તો શેર ૦)નું થું ?

૩૨૧) ૨ અધોળના ૩. ૦)ના તો મણનું થું ?

૩૨૨) ૭ આનાનું ૨ા શેર તો ખાડીનું થું ?

૩૨૩) ૧ શેરનો ૩. ૦)ના તો કળશીનું થું ?

૩૨૪) ૩ શેરના ૩. ૦ના તો બારનું થું ?

૩૨૫) નવટાંકના ૪ પૈસા તો મણનું થું ?

૩૨૬) ૦ા પાશેરની ૧ પાઈ તો ૨૪ શેરનું થું ?

૩૨૭) ૩. ૦)નું નવટાંક તો મણનું થું ?

૩૨૮) ૩. ૨૫) મણ તો ૩. ૦ના નું કેટલું આવે ?

૩૨૯) ૩. ૦)ના નું અધોળ તો અધમણનું થું ?

૫૬] પાંચમી ચોપડીનો “ડિક્શન શિક્ષક” ચાર આના

- ૩૩૦) રૂ. ૧૫)નું ૦૥ મણુ તો રૂપીઆભારનું થું ?
 ૩૩૧) રૂ. ૦)ના નું શેર આવે તો રૂ. ૨૫)માં કેટલું આવે ?
 ૩૩૨) પૈસાનું નવટાંક તો મણુનું થું ?
 ૩૩૩) રૂ. ૩૥૥ સેંકડો તો હજારનું થું ?
 ૩૩૪) ૧૥ શેરનો રૂ. ૦)૦૥૥ તો ૦૥ ખાંડીનું થું ?
 ૩૩૫) રૂ. ૦૥૥૦૥ ની ૧૦૦ પેન તો ૧૦ પેનનું થું ?
 ૩૩૬) રૂ. ૧૥ નું શેર તો રૂ. ૦)નાનું કેટલું ?
 ૩૩૭) રૂ. ૧૥૥ના ૧૦૦ કેળાં મળે તો ૨૩૨ કેળાંનું થું ?
 ૩૩૮) રૂ. ૬૫૥૥ ગાણી તો ૪૥૥ મણુનું થું ?
 ૩૩૯) સેંકડાના રૂ. ૩)ના તો રૂ. ૧૥૥૥ નાં કેટલાં નંગ ?
 ૩૪૦) ૮૦ નંગના રૂ. ૩૥૥ તો સેંકડાનું થું ?
 ૩૪૧) એક ટોપીના રૂ. ૦૥૥૥ પડે તો રૂ. ૬૥૥માં કેટલી ટોપીઓ આવે ?
 ૩૪૨) ૧૥૥ શેરનો રૂ. ૦૥૥ તો રૂ. ૨૥૥ નું કેટલું ?
 ૩૪૩) શેર ૩)ના એક આનો તો ખાંડીનું થું ?
 ૩૪૪) રૂ. ૩)ના માણી તો શેરનું થું ?
 ૩૪૫) ૧૥૥ દિવસના રૂ. ૧)ના તો વર્ષનું થું ?
 ૩૪૬) ૫ શેરનો રૂ. ૦)ના તો ૮ મણુનું થું ?
 ૩૪૭) ૧૥૥ શેર દૂધનો રૂ. ૦)ના તો રૂ. ૩૦)નું કેટલું ?
 ૩૪૮) ૮ મણુના રૂ. ૨૫) તો ૧ શેરનું થું ?
 ૩૪૯) ગાલ્લીના રૂ. ૮૦ નો રૂ. ૦)ના માં કેટલું આવે ?
 ૩૫૦) રૂ. ૨૮)ના મહીનો તો ૨૥૥ મહીના ૧૦ દિવસનું થું ?
 ૩૫૧) રીમ દ્રામળનો રૂ. ૧૥૥ પડે તો ૨૦ તાવનું થું ?

સમાપ્ત.

તા. ૬-૧-૨૩.

— ત્રીજા ધોરણ માટે —

મુખ્યગણિત શિક્ષક ભા. ૪

કિંમત ૦-૨-૬

પોસ્ટેજ ભુકું.

આગળ.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

‘મુખ્યગણિત શિક્ષક’ વર્ગના કતા. શાહપોર-સુરત.

બુકસેલર: લલુભાઈ નારણદાસ લીમડાચોક-સુરત.

આ ગ્રાંટનું મૂલ્ય બરાબરની ભાગ પાંચ આવીશ ક્રી ‘અગિયાર વિજય’ પ્રેમમાં દાખલું છે.

“ડિક્ટેશન શિક્ષક”

બાળપોથીમા ૦-૨-૦	ત્રીજી ચોપડીના ૦-૩-૦
પહેલી ચોપડીના ૦-૨-૬	ચોથી ચોપડીના ૦-૪-૦
બીજી ચોપડીના ૦-૩-૦	પાંચમી ચોપડીના ૦-૪-૦
ત્રિવેદિ વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લાનો ૦-૩-૦	
કન્યા વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લાનો ૦-૩-૦	

હિંદુસ્તાનની ભૂગોળની	} પ્રશ્નોત્તરમાળા ૪ આના
મુંબઈ ક્ષણિકાની ભૂગોળની	
ગુજરાતના સાંભૂગોળની	
બીજા ધોરણ માટે	અનુભવ સિદ્ધ ૩ આના

અંગગણિતનાં મનોચત્ન” પાંચ આ.

“ભૂગોળ શિક્ષક”

સુરત શહેરનો ૦-૩-૦	સુરત જિલ્લાનો ૦-૩-૦
સુંદરજી કૃત નવી પહેલીના અર્થ બે આના.	

“મુખગણિત શિક્ષક.”

બાળવર્ગનો ૦-૧-૬	ત્રીજા ધો.નો ૧-૨-૬
પહેલા ધો.નો ૦-૧-૯	ચોથા ધો.નો ૦-૪-૦
બીજા ધો.નો ૦-૨-૦	પાંચમા ધો.નો ૦-૪-૦

મેસર્સ સી. ડી. શાહ. એન્ડ કો. કૃત.

બાળપોથીથી સાતમી સુધીના તેમજ કન્યા વાચનમાળા ત્રણે પુસ્તકોના તથા ત્રિવેદિ વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લાના અર્થ તૈયાર છે.

શાહપોર } ઇગનલાલ મોતીરામ શાહ.
સુરત. } “મુખગણિત શિક્ષક” વગેરેના કર્તા.

